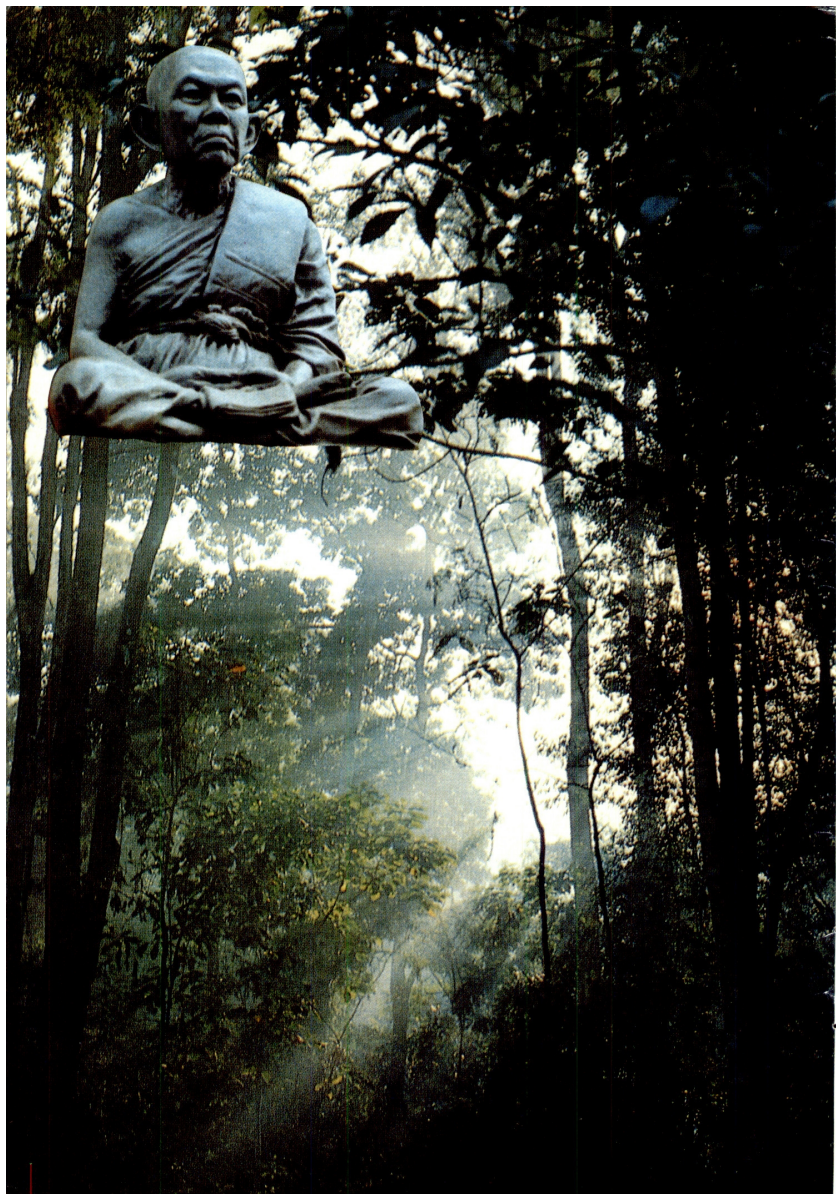
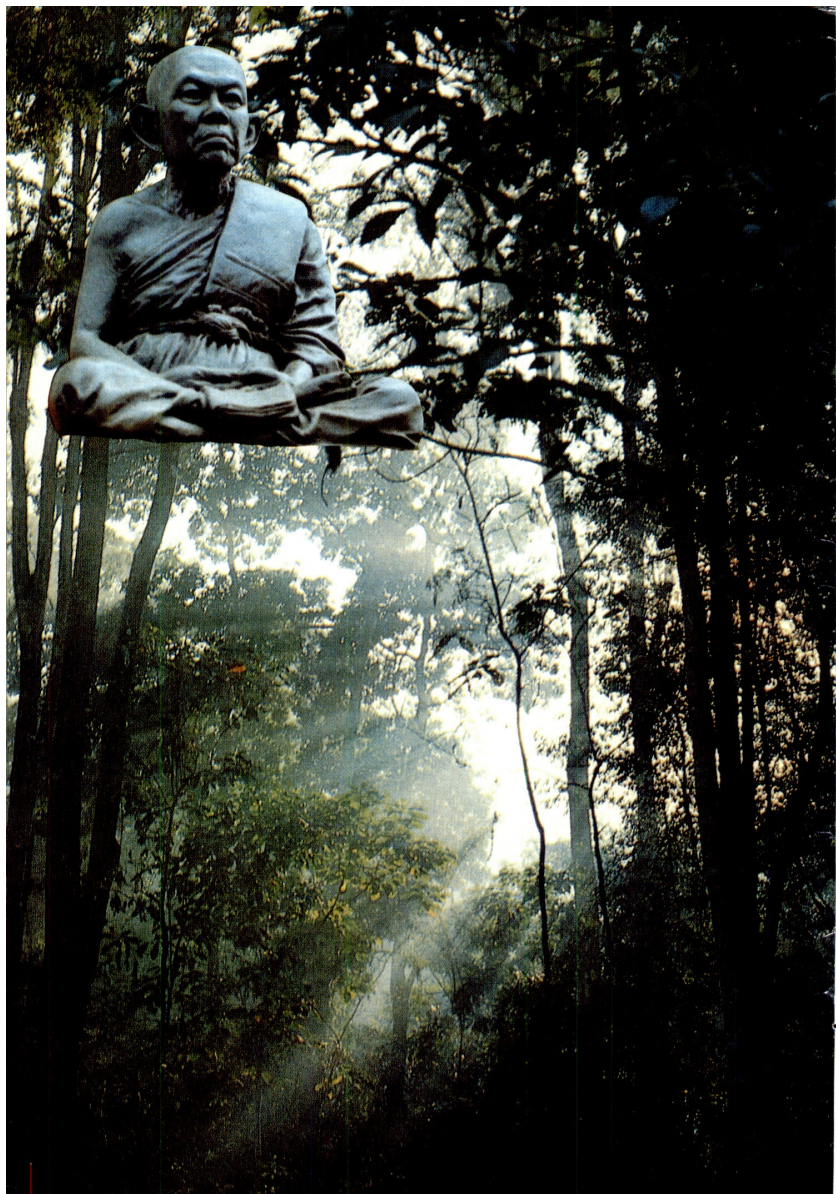

ขณะแสดงปาฐกถาธรรม ณ สำนักปู้สวรร์ เขตภาษีเจริญ
กรุงเทพมหานคร

อิริยาบถหนึ่งของสมเด็จพระธีรญาณมุนี

วนกถา

คณะศิษย์สำนักปustaka
จัดพิมพ์โดยเสด็จพระราชกุศล
ในการออกเมรุพระราชทานเพลิงศพ
สมเด็จพระธีรญาณมุนี (สธิตฺต เขมจารีมหาเถร)
ณ เมรุหลวงหน้าพลับพลาอิสริยาภรณ์
วัดเทพศิรินทราวาส
๑๒ พฤษภาคม ๒๕๓๕

สังเวชนียกถา

และ

คำไว้อาลัย

แด่

สมเด็จพระธีรญาณมุนี

(สนิท เขมจารี ป.ธ. ๙)

บทความและคำไว้อาลัย

ของ

สมเด็จพระพุทธปาพจนบดี (ทองเจือ จินฺตาทโร ป.ธ.๖)

วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงค้นพบของจริงแท้ อันเป็น
อริยสัจ และบรมสัจจะแล้ว

เมื่อทรงนำของจริงนั้น อันเป็นที่สุดแห่งการทรงค้นพบมา
แสดงแก่ประชุมชน ธรรมะคำสั่งสอนของพระองค์จึงมีคุณลักษณะ
อันพิเศษได้สมัญญา “อกาลโก” ไม่ประกอบด้วยกาลเวลา ไม่
ต้องดัดแปลงแก้ไขเปลี่ยนแปลงไปมาเหมือนวิทยาการ และขนบ
ธรรมเนียมประเพณีแห่งชาวโลก

สิ่งที่ต้องแก้ไขนั้น เพราะยังไม่เป็นของจริง เมื่อเป็นของจริง
แล้วก็ไม่ต้องแก้ไข

การที่ต้องเดินทางก็เพราะยังเดินไม่ถึงที่สุด เมื่อถึงที่สุดแล้ว
ก็หยุดได้ ไม่ต้องเดินต่อไป

ธรรมะของพระพุทธเจ้ายังทันสมัยอยู่เสมอ ไม่ตกอยู่ใน
อำนาจของกาลเวลา ทั้งนี้ก็เพราะพระองค์นำของจริงมาทรง
แสดงอย่างเปิดเผย ธรรมะนั้น ๆ จึงมีเหตุผลอันอาจพิสูจน์
พิจารณาได้ และเป็นคำสอนที่ไม่ตาย ยั่งยืนอยู่ทุกกาลสมัย แต่
จะอำนวยผลได้ก็เพราะผู้นั้นต้องปฏิบัติตาม

ในครั้งพุทธกาลมีพราหมณ์ผู้หนึ่ง ชื่อคนกโมคคัลลานะ
เข้าไปทูลถามพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า

“เมื่อผู้ฟังได้รับพระโอวาทสั่งสอนอยู่อย่างนี้ พระนิพพานก็มีอยู่ ทางไปสู่พระนิพพานก็มีอยู่ ทั้งพระโคตมผู้ชี้ชวนก็มีอยู่ โฉนผู้ฟังบางคนก็ได้บรรลุพระนิพพาน บางคนก็หาได้บรรลุไม่”

สมเด็จพระบรมศาสดาตรัสตอบว่า “ดูก่อนพราหมณ์ ที่เป็นเช่นนั้น เราจักย้อนถามท่าน ท่านพอใจอย่างไร ฟังตอบอย่างนั้น ท่านเป็นผู้ฉลาดในทางไปสู่กรุงราชคฤห์มิใช่หรือ”

พราหมณ์ทูลรับเป็นจริงอย่างนั้น สมเด็จพระบรมศาสดาจึงตรัสต่อไปว่า “ดูก่อนพราหมณ์ท่านจักสำคัญความข้อนั้นเป็นไฉน บุรุษผู้หนึ่งใคร่จะไปสู่กรุงราชคฤห์มาในที่นี้ ขอให้ชี้ทางให้ท่านฟังบอกกล่าวให้เข้าไปสู่ทางนั้นแล้วทางนั้นมีที่สังเกตอย่างนั้น แต่บุรุษอื่นท่านชี้ทางให้แล้ว กลับถือเอาทางผิด เดินหันหลังให้กรุงราชคฤห์ไป ส่วนบุรุษอีกผู้หนึ่งอันท่านชี้ทางให้เดินไปถูกทางก็เดินถึงกรุงราชคฤห์ โดยสวัสดิ์

นี้เพราะเหตุใดเล่า กรุงราชคฤห์ก็มีอยู่ ทางไปสู่กรุงราชคฤห์ก็มีอยู่ ตัวท่านผู้ชี้บอกก็มีอยู่ โฉนคนหนึ่งอันท่านชี้ทางให้แล้ว จึงไปถึงกรุงราชคฤห์ อีกคนหนึ่งเดินผิดทางไปไม่ถึงกรุงราชคฤห์เล่า”

พระดำรัสตอนนี้ ทำให้พระองค์ไม่มีคำถามต่อไปอีก เป็นคำเฉลยอยู่ในตัวนั้นแล้ว

อีกประการหนึ่งในทางโลก ถือไขคือกลาง ในสุปณหสูตรว่า “ถ้าบุคคลประพาสสุจริตกายวาจาใจแล้ว ไม่ว่าจะประพาสในเวลาเช้า สาย บ่าย เย็น เวลาใดเวลานั้นก็เป็นฤกษ์ดียามดีในเวลานั้น

ถ้าประพัตติทุจริตทางกาย วาจา ใจ ในเวลาใด ๆ นั่นเป็น
ฤกษ์ไม่ดี เพราะหิรัยในเวลานั้น ๆ”

พระพุทธภาษิตนี้ ชี้ให้เห็นว่า ธรรมะคำสั่งสอนของพระ-
พุทธเจ้าหรือพระพุทธศาสนานั้น เป็นอกาลิกไม่ประกอบด้วย
กาลเวลาอยู่เสมอ

อีกประการหนึ่ง ถิ่นชั้น วรรณะ มีวรรณะกษัตริย์
พราหมณ์ แพศย์ ศูทร จันทรทาล ต่างแก่งแย่งไม่สามัคคีกัน ดูก
ดูหมิ่นกัน พระพุทธเจ้าไม่ทรงถือวรรณะ แม้พระองค์จะเป็น
กษัตริย์สุษุมลชาติ ดังที่ตรัสเปรียบเทียบแก่พระเจ้าปเสนทิโกศล
อันปรากฏในกัณ्हลสูตรว่า

“เหมือนไฟที่เกิดจากไม้สาละ ไม้มะม่วง ไม้มะเดื่อ แต่เปลว
ไฟสีของไฟ และแสงไฟ ไม่ต่างกันเลย นี่ก็เช่นคุณธรรมความดีที่
ทำให้เกิดความสุขหายจากความทุกข์เดือดร้อนกายใจ แม้ผู้ทำจะ
เป็นคนวรรณะไหน ๆ ก็ตาม ผลก็คือพ้นจากความทุกข์ ประสบ
ความสบายอย่างเดียวกัน นี่แสดงถึงความเป็น “อกาลิก” ธรรมะ
คำสั่งสอนในทางพระพุทธศาสนา ไม่ประกอบด้วยกาลเวลาเสมอ
ไป ไม่เป็นคำสอนที่ล้าสมัย เป็นอมตธรรมเสมอไปทุกกาลเวลา

เสียดายที่สมเด็จพระธีรญาณมุนี (สธิต เขมจารีมหาเถระ
ปธ.๙) เจ้าอาวาสวัดปทุมคงคาราชวรวิหาร ท่านมีวาทโฆหาร เป็น
นักเทศน์ นักแสดงธรรม ท่านสามารถเทศน์ได้ทุกเวลาทุกสถาน
ที่ด้วยปฏิภาณโวหารเป็นเลิศ ด่วนถึงแก่มรณภาพไปเร็วนัก ทำให้
ขาดผู้สามารถทางปฏิภาณโวหารไปอีกผู้หนึ่ง น่าเสียดายยิ่งนัก
ความจริงท่านมีอายุอ่อนกว่าอาตมาถึง ๓ ปี แต่สังเกตเห็น

ท่านมีเวลานั้นเวลาประกอบศาสนกิจเพราะท่านใช้ร่างกาย
จิตใจมาก

บางวันรับนิมนต์หลายแห่ง หลายเวลา ต้องนำปิ่นโต
อาหารไปฉันระหว่างเดินทาง

แม้ท่านจะฉันได้มากในเวลาฉัน แต่เมื่อท่านเห็นอาตมาฉัน
น้อยท่านก็กล่าวกับอาตมาว่า “เจ้าคุณฉันได้น้อยเช่นนี้ จะมีอายุ
แข็งแรงยืนยาวหรือ?”

อาตมาตอบท่านว่า “ต้อง ลำไ้ มันจุได้แค่นี้ แต่มีอายุยืน นานกว่าสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณแล้ว.”

เวลาท่านเข้าประชุมคณะกรรมการมหาเถรสมาคม หรือ
ประชุม พ.ศ.ป. ท่านนั่งหลับได้นานๆ นี่แสดงให้เห็นว่าท่าน
พักผ่อนน้อยไป อาตมาจึงนึกเสียดายท่านจริงๆ

74 Dey 2015

วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม

៥ មេឃ្យាយ ២៥៣៥

คุณธรรมในการทำประโยชน์

เจ้าพระคุณสมเด็จพระธีรญาณมุนี เป็นผู้ทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติ และพระพุทธศาสนาเป็นอันมาก โดยในด้านการปกครองคณะสงฆ์ และการเทศนาสั่งสอนประชาชนให้ตั้งอยู่ในศีลในธรรม ในการประพจน์สัมมาปฏิบัติสมควรแก่การยกย่องว่า เป็นผู้มีความประพจน์เป็นประโยชน์ก่อนการได้ถึงแก่มรณภาพไป

การทำประโยชน์อันเป็นหน้าที่ที่บุคคลจะพึงกระทำนั้น เมื่อกล่าวถึงตามที่สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า ได้ตรัสไว้แล้วก็มีอยู่ ๓ สถาน คือ อุตตตถจริยา ประพจน์เป็นประโยชน์แก่ตน ๑ ญาติถจริยา ประพจน์เป็นประโยชน์แก่ญาติ ๑ โลกัตถจริยา ประพจน์เป็นประโยชน์แก่ชาวโลก คือส่วนรวมหรือสาธารณประโยชน์ทั่วไป ๑

ในการประพจน์ประโยชน์ทั้ง ๓ นั้น การปลูกฝังตนให้สมบูรณ์ด้วยความรู้ความสามารถและจริยามารยาที่เรียบร้อยดีงาม จัดเป็นอุตตตถจริยา ประพจน์เป็นประโยชน์แก่ตนเอง ซึ่งเป็นการประพจน์ประโยชน์ที่จำต้องปรารหมาก่อน เพราะเมื่อบุคคลเราได้ฝึกฝนอบรมตน และตั้งตนไว้ชอบดีแล้ว ย่อมสมารถจะทำประโยชน์กิจนั้น ๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เมื่อบุคคลได้ประพจน์เป็นประโยชน์แก่ตนแล้วได้แจกจ่ายประโยชน์นั้น ๆ แก่แผ่แก่ผู้อื่นตามหน้าที่ คือที่เป็นญาติก็สงเคราะห์ตามฉันทที่เป็นญาติ หรือที่เป็นมิตรสหายที่วิสาสะคุ้นเคยกันก็สงเคราะห์ตามฉันท

ที่เป็นมิตรสหายผู้คุ้นเคยกัน เป็นญาติตถจริยา ประพฤติเป็น
ประโยชน์แก่ญาติ แม้ที่ไม่ใช่ญาติไม่ใช่มิตรสหายก็สงเคราะห์
ด้วยน้ำจิตที่รู้สึกว่าเป็นเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน เท่าที่สามารถจะ
ช่วยเหลือทุกข์ ให้สุขแก่เขาได้เพียงไร เป็นโลกัตถจริยาประพฤติ
เป็นประโยชน์แก่ชาวโลก หรือส่วนรวมอันเป็นสาธารณะทั่วไป

การประพฤติประโยชน์ทั้ง ๓ สถาน จำต้องอาศัยคุณธรรม
คือขันติธรรมเป็นประการสำคัญ สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า
ได้ตรัสไว้ว่า “บุคคลผู้จะประพฤติประโยชน์แม้ของตนเองและ
บุคคลอื่นทั้งหลาย ต้องเป็นผู้มีขันติ คือความอดทนอดกลั้นหรือ
อดออม” ดังนี้ โดยพระพุทธภาษิตนี้ แสดงว่าบุคคลผู้ที่จะ
ประพฤติประโยชน์นั้น ต้องเป็นผู้มีขันติธรรม คุณธรรมคือขันติ
นั้นแบ่งอาการที่จะประพฤติเป็น ๓ ประการ คือ ทนลำบาก ทน
ตรากตรำ และทนเจ็บใจ การประพฤติประโยชน์โดยไม่เห็นแก่
ความเหนื่อยยากลำบาก มีความหิว กระหาย เป็นต้น เป็นทน
ลำบาก การประพฤติประโยชน์โดยไม่เห็นแก่ความเจ็บไข้ได้ป่วย
มีทุกขเวทนาเพราะปวดศีรษะ เป็นต้น เป็นทนตรากตรำ การ
ประพฤติประโยชน์โดยไม่เห็นแก่ความเจ็บใจด้วยประการใด ๆ มี
ความอดกลั้นหรืออดออมไม่ต่อล้อต่อเถียง ผู้ที่มาทำให้เจ็บใจ
 เป็นต้น เป็นทนต่อความเจ็บใจ ซึ่งเป็นประการสำคัญ คุณธรรม
คือ ขันติ จึงเป็นคุณธรรมในการทำประโยชน์ด้วยประการฉะนี้

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์

วัดเบญจมบพิตร ฯ

๑๙ มีนาคม ๒๕๓๕

ความดี

ความดี ในทางพระพุทธศาสนาได้แก่ บุญ, กุศล เป็นนามธรรม ไม่สามารถที่จะมองเห็นได้เหมือนรูปธรรม แต่มีคุณค่าที่สำคัญสูงส่งขึ้นไปโดยลำดับจนถึงนิพพาน จะปรากฏให้เป็นที่ทราบได้ต้องอาศัยรูปธรรม เช่น ความกตัญญู ซึ่งเป็นความดีขั้นธรรมดา จะทราบได้ก็ด้วยการแสดงออกของบุคคลที่มีความกตัญญูนั้น แม้พระนิพพานซึ่งเป็นความดีขั้นสูงสุดจะทราบได้ก็ด้วยการแสดงออกของบุคคลผู้มีความดี คือ นิพพานนั้น ความดีจึงต้องสังเกตจากอาการปรากฏทางกายกรรมและวจีกรรม จะรู้ว่ามีความดีขั้นนั้น ๆ จริงหรือไม่ ก็ต้องอาศัยการใคร่ครวญพิจารณาอย่างละเอียดและยาวนาน มิฉะนั้น ก็จะพบผู้ที่มีความดีปลอม หรือเสแสร้งว่า มีความดี

ท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระธีรญาณมุนี (สธิตฺต เตมยวโร) อดีตเจ้าอาวาสวัดปทุมคงคา อดีตเจ้าคณะภาค ๑ และอดีตกรรมการมหาเถรสมาคม เป็นพระมหาเถระที่มีความดีให้คนทั้งหลายได้เห็นมาเป็นเวลาระยะยาวนาน ควรแก่การที่จะกล่าวได้ว่า เป็นพระมหาเถระที่เป็นสังฆโมกข์ คือ งดงามในหมู่สงฆ์ ได้แก่งดงามด้วยความดีนั่นเอง.

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า

7

วัดสระเกศ

๙ เมษายน ๒๕๓๕

คติธรรม

งานพระราชทานเพลิงศพ

สมเด็จพระธีรญาณมุนี (ธินิธ เขมจารีมหาเถร ป.ธ.๙)

เจ้าอาวาสวัดปทุมคงคา

เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร

ในทางพระพุทธศาสนาแสดงคติของคนที่ตายไปแล้วว่า มนุษย์หรือคนเราที่ตายจากโลกนี้ไปแล้ว จะไปเกิดในที่ไหน มีชีวิตความเป็นอยู่สุขทุกข์อย่างไร ย่อมขึ้นอยู่กับกรรมที่ตนกระทำไว้เป็นปัจจัยสำคัญ

หากว่าทำอกุศลกรรมหรือความชั่วร้ายไว้ เมื่อตายไปแล้ว อกุศลกรรมหรือความชั่วร้ายนั้น ก็จะชักนำไปเกิดในทุคติภูมิทันที คือ

๑. ชักนำไปเกิดเป็นสัตว์นรก ในนिरยภูมิ
๒. ชักนำไปเกิดเป็นเปรต ในเปตติวิสัยภูมิ
๓. ชักนำไปเกิดเป็นอสุรกาย ในอสุรกายภูมิ
๔. ชักนำไปเกิดเป็นสัตว์เดียรฉาน ในตริจฉานภูมิ

หากว่าทำกุศลกรรมหรือความดีงามไว้ เมื่อตายไปแล้วกุศลกรรม หรือความดีงามนั้น ก็จะชักนำไปเกิดในสุคติภูมิทันที คือ

๑. ชักนำให้กลับมาเกิดเป็นคน ในมนุษยภูมิ
๒. ชักนำไปเกิดเป็นเทวดา ในจาตุมหาราชิกาภูมิ

๓. ชักนำไปเกิดเป็นเทวดา ในดาวดึงส์สามัญ
๔. ชักนำไปเกิดเป็นเทวดา ในยามาสามัญ
๕. ชักนำไปเกิดเป็นเทวดา ในดุสิตาสามัญ
๖. ชักนำไปเกิดเป็นเทวดา ในนิมมานรดีสามัญ
๗. ชักนำไปเกิดเป็นเทวดา ในปรนิมมิตวสวัตตีสามัญ

ท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระธีรญาณมุนี เป็นผู้อุปถัมภ์
คุณงามความดีมากมายสุดพรรณนา ทั้งได้ประพาสโปรดพรหม-
จรรย์มาช้านาน นับว่าท่านได้บำเพ็ญกุศลกรรมอันยิ่งใหญ่ไว้
เมื่อมาถึงแก่กรรมภาพไปเช่นนี้ ก็ย่อมเป็นที่แน่นอนว่า กุศลกรรม
อันยิ่งใหญ่ที่ท่านได้บำเพ็ญไว้ จักต้องเข้าทำหน้าที่ชักนำให้ท่าน
ไปสู่สุคติภูมิโดยมิต้องสงสัย.

วิจิตร ธีรญาณมุนี

วัดยานนาวา กรุงเทพมหานคร

๙ เมษายน ๒๕๓๕

เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช ๑ ที่ข้าพเจ้ารู้จัก

คุณประเสริฐ สุโขธินัง แห่งหนังสือพิมพ์ศาสนสารคดีผู้
คุ้นเคยกัน และมีความเคารพนับถือในเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช ๑ มาก
ได้มีหนังสือขอให้ช่วยเขียนข้อความไว้อาลัยสักบทหนึ่งในโอกาส
ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานเพลิงศพ
เจ้าพระคุณสมเด็จพระธีรญาณมุนี เพราะเห็นว่าเจ้าพระคุณ-
สมเด็จพระสังฆราช ๑ เคยพูดถึงข้าพเจ้า และโดยที่ เป็นผู้หนึ่งที่มีความเคารพ
นับถือในองค์ท่านด้วย ข้อความนี้จึงเป็นเสมือนเครื่องถวายความ
เคารพสักการะต่อองค์ท่านทั้งในฝ่ายรูปธรรมและนามธรรม

ไม่น่าสงสัยเลยที่พระภิกษุสามเณรทั้งที่ใกล้และที่ไกล ต่าง
หลังไหลมาถวายความเคารพสักการะศพ ทั้งในวันที่ยังมีชีวิตท่านจาก
ไป และในวาระที่มีการบำเพ็ญกุศลถวายตามประเพณีได้มีพุทธ-
ศาสนิกชนทั้งที่คุ้นเคยและไม่คุ้นเคยกับองค์ท่านรับเป็นเจ้าภาพ
การบำเพ็ญกุศลถวาย เพื่อเป็นการแสดงกตัญญูตเวทิตาและ
ความเป็นผู้มีใจเคารพอ่อนน้อมต่อท่านผู้ใหญ่ผู้ทรงคุณธรรม
ในวันพระราชทานเพลิงศพซึ่งถือว่า เป็นวาระสำคัญอีกวาระหนึ่ง
ก็จะมีพุทธศาสนิกชนทุกหมู่เหล่า มาประชุมกันมากมาย

ได้เป็นที่เข้าใจกันอยู่ทั่วไปแล้วว่า ความงดงามภายในหรือ
ในจิตใจ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า คุณธรรมเป็นทรัพย์สมบัติอัน
เลิศล้ำและอมตะของชีวิตนี้ เพราะจะเป็นสื่อเป็นแม่เหล็กชีวิต
เป็นตัวทำให้เกิดการติดต่อให้เกิดความสนิทสนมซึ่งกันและกัน

ความมีสีหน้าแจ่มใส สดชื่น เป็นลักษณะอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็น

ผลมาจากคุณธรรม อาจจะกล่าวว่า มาจากคุณธรรมอย่างเดียว
หรือมาจากคุณธรรมหลาย ๆ อย่างก็ได้ แล้วแต่ผู้พิจารณาจะยก
ธรรมหมวดไหนขึ้นพิจารณา เป็นต้นว่า พรหมวิหารธรรม,
พลธรรม, ยุติธรรม, ปัญญาธรรม เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช
ที่เป็นผู้นำพุทธศาสนิกชนทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ทุกหมู่เหล่าให้
พยายามเดินตามองค์ท่านในทางสายนี้ตลอดมา.

พระราชวรจารย์ (วิญญู วิชาโน ป.ธ.๔)
หัวหน้าพระธรรมทูตไทย ประจำอินโดนีเซีย
เจ้าอาวาสวัดพุทธเมตตา กรุงเทพมหานคร
ประเทศอินโดนีเซีย

วัดบวรนิเวศวิหาร

๑๖ เมษายน ๒๕๓๕

ปูชนียบุคคล

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส
สมเด็จพระสังฆราช องค์ที่ ๗ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ อธิบดีสงฆ์
วัดพระเชตุพนฯ พระองค์ทรงได้รับการยกย่องว่าเป็น รัตนกวี
ของประเทศไทยและของโลก ได้ทรงพระนิพนธ์หนังสือไว้มากมาย
เล่ม ทั้งร้อยกรองและร้อยแก้ว ในบรรดาหนังสือเหล่านั้น
“กฤษณาสอนน้อง” เป็นเล่มหนึ่ง ที่ได้รับความนิยมอย่างกว้าง
ขวาง

ใจความของเรื่อง กฤษณาสอนน้อง กล่าวถึงนางกฤษณา
ได้ให้อิโรวาทแก่นางจิริประภา ผู้เป็นน้อง ซึ่งภายในครอบครัว
ของนาง วุ่นวายไม่ปกติสุข

ในบรรดาอิโรวาทเหล่านั้น มีอยู่ตอนหนึ่ง ที่รู้จักกันอย่าง
แพร่หลาย คือตอนที่ว่า

“พฤษภ กาสกร อิกกฤษร อันปลดปลง
โททนต์ เสน่งคง สำคัญหมายในกายมี
นรชาติวางวาย มลายสิ้น ทั้งอินทรีย์
สถิตทั่ว แต่ชั่วดี ประดับไว้ ในโลกา”

อธิบาย พฤษภ-วัฏ กาสกร-ควาย กฤษร-ช้าง สัตว์เหล่านี้
เมื่อตายแล้ว ล้มแล้ว โททนต์-งา ทั้งคู่ (งาช้าง) เสน่ง-เขา
(เขาวัวเขาคควาย) ยังเหลือไว้ให้เป็นประโยชน์แก่โลกต่อไป

ส่วนคนเรา เมื่อตายแล้ว ก็มีเพียงความชั่วกับความดีเท่านั้น
ที่จะประดับอยู่คู่กับโลก

สมกับที่ท่านว่า “อันดีชั่วตัวตาย เมื่อภายหลัง ชื่อก็ยังคง
อยู่ไม่รู้หาย”

ท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระธีรญาณมุนี ท่านได้จากโลกนี้
ไปแล้ว ท่ามกลางความอาลัยอาวรณ์ของประชาชนทั่วไป ทั้ง
บรรพชิตและคฤหัสถ์ ใครก็ตามที่รู้จักกับท่านแล้ว รับรองว่าจะ
ต้องเสียดายท่านทุกคน นอกเสียจากคนที่มีใจเต็มไปด้วยแรง
ริษยา เท่านั้น

สมเด็จพระท่านมีลักษณะอ่อนโยน ไม่ถือตัว มีพรหมวิหาร-
ธรรม มีความยุติธรรม ยึดธรรมาธิปไตยเป็นหลัก ไม่ริษยา
พยาบาทใคร เป็นนักเผยแผ่ชั้นยอด

ด้วยคุณธรรมเหล่านี้ ใคร ๆ จึงรักท่าน และกราบไหว้ท่าน
ด้วยความสนิทใจ พร้อมกับเทิดทูนท่านในฐานะ “ปูชนียบุคคล
และถวายนามให้ท่านเป็นพิเศษว่า

“สมเด็จพระผู้ทรงเสน่ห์”

นี่แหละ คือ นรชาติวางวาย มลายสิน ทั้งอินทรีย์ สถิตย์
ทั่วแต่ชั่วดี ประดับไว้ในโลกา.

พระเทพประสิทธิคุณ

วัดประยุรวงศาวาส

๑๖ มี.ค. ๓๕

คำไว้อาลัย

คุณประเสริฐ สุโขธน์ เจ้าของและบรรณาธิการหนังสือพิมพ์สาส์นสวรรค์ ได้มาปรารภว่าปรารภนาจะพิมพ์หนังสือเป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพพระเดชพระคุณเจ้าประคุณสมเด็จพะธีรญาณมุนี (สธิตฺต เขมจารี) ป.ธ.๙ อดีตเจ้าอาวาสวัดปทุมคงคาฯ เจ้าคณะภาค ๑ และกรรมการมหาเถรสมาคม ได้มาขอร้องให้เขียนคำไว้อาลัย

เจ้าประคุณสมเด็จพะธีรญาณมุนี เป็นพระมหาเถระผู้มีความรู้ความสามารถ ทรงคุณธรรมและมีความเสียสละสูง มีเมตตาแก่ประชาชนพุทธบริษัททุกหมู่เหล่า เป็นพระธรรมกถึกที่มีชื่อเสียงมาช้านาน ได้ปฏิบัติศาสนกิจเพื่อความเจริญแพร่หลายของพระพุทธศาสนาและความสงบร่มเย็นแก่สังคมได้ไปร่วมการทำปฏิสังขรณ์สังคายนาชำระพระไตรปิฎกที่รัฐบาลประเทศพม่าได้ทำในระหว่าง พ.ศ. ๒๔๙๕ ถึง พ.ศ. ๒๕๐๐ รับภารกิจพระศาสนาตามนโยบายที่ได้รับมอบหมายไว้วางใจจากผู้บังคับบัญชาด้วยความเต็มใจเสมอ ดังจะเห็นได้เมื่อราว พ.ศ. ๒๔๘๙ ได้รับคำสั่งจากสังฆมนตรีว่าการองค์การปกครองในสมัยนั้นให้สละตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดบ้านโป่งและเจ้าคณะอำเภอบ้านโป่ง ไปดำรงตำแหน่งครูสอนปริยัติธรรมที่วัดบ้านแหลม (วัดเพชรสมุทระฯ ปัจจุบัน) อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม เท่ากับเป็นการลดตำแหน่งลงมา เจ้าประคุณสมเด็จก็รับสนองตามคำสั่งโดยทันที มิได้ลังเลใจเลย และการที่ท่านเจ้าประคุณ

สมเด็จพระสังฆราชเสวยสมณศักดิ์ตำแหน่งจากเจ้าคณะอำเภอและ
เจ้าอาวาส มาเป็นครูสอนพระปริยัติธรรมนั่นเอง ผลดีก็สนอง
แก่ท่าน ในปีต่อมาท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราชเสวย
๙ ประโยคได้ ได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกสังฆสภา เป็นเจ้าคณะ
จังหวัดสมุทรสงคราม และเป็นเจ้าอาวาสวัดบ้านแหลม (วัด
เพชรสมุทรฯ)

เจ้าประคุณสมเด็จพระธีรญาณมุนี ได้เป็นเจ้าอาวาสวัด
บ้านโป่งและเจ้าคณะอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ตั้งแต่สมัย
ก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ ทาง
ราชการได้ย้ายอำเภอบ้านโป่งไปขึ้นกับจังหวัดกาญจนบุรี เจ้า
คณะจังหวัดราชบุรีถึงแก่กรรมภาพ หากอำเภอบ้านโป่ง สังกัด
จังหวัดราชบุรี เจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราชจะได้เป็นเจ้าคณะจังหวัด
เพราะเปรียญสูงและมีความรู้ความสามารถ พอสงครามโลกครั้งที่
๒ ยุติลง ทางราชการก็ย้ายอำเภอบ้านโป่งกลับไปสังกัดจังหวัด
ราชบุรีตามเดิม หลวงพ่อพระวิสุทธีรังษี เจ้าคณะจังหวัด
กาญจนบุรีก็ถึงแก่กรรมภาพ หากอำเภอบ้านโป่งยังอยู่กับจังหวัด
กาญจนบุรี เจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราชจะได้ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะ
จังหวัดก็พลาดโอกาสอีก

เป็นเรื่องแปลกแต่จริง ด้วยเหตุนี้ พระเดชพระคุณท่าน
เจ้าคุณพระพิมลธรรม (ช้อย ฐานทตฺตเถร) สังฆมนตรีว่าการ
องค์การปกครองในขณะนั้น พิจารณาเห็นว่า เจ้าคณะจังหวัด
สมุทรสงครามชราภาพแล้ว เจ้าประคุณสมเด็จพระธีรญาณ
มุนีเป็นพระที่มีความรู้ความสามารถ สมควรจะย้ายไปอยู่จังหวัด

สมุทรสงคราม เพื่อจะได้รับสนองงานพระศาสนาในตำแหน่ง
เจ้าคณะจังหวัดสมุทรสงครามรูปต่อไป จึงได้ส่งย้ายจากตำแหน่ง
เจ้าคณะอำเภอมาเป็นครูสอนพระปริยัติธรรมที่วัดเพชรสมุทรฯ
จังหวัดสมุทรสงครามดังกล่าวแล้ว

ในเวลาต่อมาเมื่อเจ้าประคุณสมเด็จพระธีรญาณมุนีดำรง
ตำแหน่งและสมณศักดิ์สูงขึ้น ทางคณะสงฆ์จึงขอให้ย้ายเข้ามา
เป็นเจ้าอาวาสวัดปทุมคงคาฯ เจ้าประคุณสมเด็จพระธีรญาณ-
มุนี ก็สนองความต้องการของคณะสงฆ์ใหญ่ด้วยความเต็มใจ

เจ้าประคุณสมเด็จพระธีรญาณมุนี เป็นผู้มีความคิดก้าวหน้า
ทันยุคสมัย เป็นพระเปรียญหนุ่มรูปหนึ่งในคณะปฏิสังขรณ์
ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงการปกครองคณะสงฆ์ไทยในปี พ.ศ.
๒๔๗๖ หรือ ๒๔๗๗ ร่วมกับพระหนุ่มจำนวนมากมีพระปลัดเจ๊ก
เป็นประธาน สภามหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ในพระบรมราชูปถัมภ์ เห็นว่าเจ้าประคุณสมเด็จพระธีรญาณมุนี
เป็นพระมหาเถระที่ทรงคุณวุฒิและคุณธรรม จึงมอบถวาย
ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๐

การถึงแก่กรรมภาพของพระเดชพระคุณเจ้าประคุณสมเด็จพระ
ธีรญาณมุนี นับได้ว่าคณะสงฆ์ไทยได้สูญเสียพระมหาเถระ
ที่สำคัญรูปหนึ่ง เจ้าประคุณสมเด็จพระได้ประกอบคุณงามความดี
บำเพ็ญศาสนกิจมาด้วยความเสียสละอย่างสูงมากเป็นเวลานาน
เทศนาสอนประชาชนให้เป็นชาวพุทธที่ดีมาตลอดชีวิต
แผ่เมตตาจิตแก่สรรพสัตว์ทุกหมู่เหล่า เป็นผู้ทรงสมณคุณควร
แก่การเคารพเลื่อมใสของสาธุชน แม้ว่าร่างกายจะแตกสลาย

ไปตามสภาวะแห่งธรรมชาติ แต่คุณธรรมความดีที่ท่านเจ้าประ
คุณสมเด็จพระสังฆราชได้ปฏิบัติบำเพ็ญมานั้น จะยังคงปรากฏแจ่มชัดอยู่
ในดวงใจของพุทธบริษัททุกถ้วนหน้าตลอดกาลนิรันดร์.

พระอมรเมธาจารย์

อธิการบดี

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์

คิดถึง

ท่านเจ้าพระคุณสมเด็จพระธีรญาณมุนี (สนธิ เขมจาริมหาเถระ ป.ธ. ๙)

เมื่อข้าพเจ้า หรืออาตมภาพ ยังเป็นสามเณรตัวเล็ก ๆ อาศัยอยู่กับอาจารย์คือ ท่านมหาเกษม (ใหญ่) ที่คณะ ๑๖ วัดมหาธาตุ ฯ มีพระรูปหนึ่ง (ขอปิดชื่อ) บอกแก่ข้าพเจ้าว่าองค์นี้แหละคือ พระมหาสนธิ ป.๙ (หมายถึงเป็นพระมหาเปรียญเจ็ดประโยค) เลขา ฯ คณะปฏิสังขรณ์ - (โดยกระซิบค่อย ๆ ไม่ได้ดังไปถึงท่านผู้ถูกแนะนำ) ข้าพเจ้าก็รู้จักท่านฝ่ายเดียวแต่ก็จำได้เพราะรูปร่างลักษณะของท่านพิเศษคือ เล็ก ๆ ผอม ๆ ไม่สูงไม่ต่ำ

ต่อมาอีกหลายปี เมื่อข้าพเจ้าเป็นพระมหาเปรียญกับเขาบ้าง เพราะความพยายามพากเพียรเรียนไม่ได้ละ เมื่อมีกำลังและเวลาเพียงพอ และถูกอาจารย์ฝึกให้เป็นพระนักเทศน์อีกด้วย ก็ได้ไปพบท่านที่ ราชบุรี ได้เทศน์ด้วยกัน (ท่านได้ย้ายจากวัดพระเชตุพน ฯ ไปอยู่วัดบ้านโป่ง อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี และเป็นเจ้าคณะอำเภอด้วย เป็นเปรียญ ๘ ประโยคแล้ว) เป็นเวลาระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง การไปมาจราจรลำบาก สะพานรถไฟข้ามแม่น้ำหลายแห่ง ถูกตัดขาด กลางคืนต้องพรางไฟ และดับไฟเมื่อมีสัญญาณภัยทางอากาศต้องหนีจากจุดยุทธศาสตร์และสถานที่ชุมทางรถไฟทุกแห่ง

ตั้งแต่พบปะและได้เทศน์กับท่านหลายครั้งหลายแห่งได้รับคำแนะนำปรึกษาทุกครั้งทั้งบนธรรมาสน์ นอกธรรมาสน์ ได้รับ

ความสะดวกในการเดินทางทั้งทางน้ำทางบก ได้รับคำตักเตือน
สั่งสอนโดยละมุนละม่อมหลายครั้งเมื่อข้าพเจ้าได้แสดงออก
อะไร ๆ ที่เกิดความรู้สึกจากใจจริง ทั้งเมื่ออยู่ในประเทศและพบ
ปะกันนอกประเทศ ต่อมาท่านได้ย้ายไปอยู่วัดเพชรสมุทธารแห่ง
จังหวัดสมุทรสงครามและสอบได้ ป.ธ.๙ ที่วัดเพชรสมุทธารได้เลื่อน
เป็นพระราชาคณะ มีหน้าที่พระสังฆาธิการเพิ่มขึ้นโดยฐานันดร-
สมณศักดิ์เรื่อยมาเป็นลำดับ ได้ย้ายไปอยู่วัดปทุมคงคา ฯ ท่านก็
แสดงสังคหธรรมตามสมควรแก่ข้าพเจ้าตลอดเสมอต้นเสมอปลาย

ครั้งสุดท้ายท่านได้ให้โอวาทจนเกิดความสำนึกจับใจ เมื่อ
ท่านกล่าวแก่ข้าพเจ้าโดยเฉพาะ (ไม่ได้ยินกันทั่วไป) ที่ในพระ-
อุโบสถวัดมหาธาตุ ฯ คราวที่มีพิธีฉลองสมณศักดิ์พระราชาคณะ
พระครูสัญญาบัตรของวัดมหาธาตุ ฯ เมื่อก่อนวันวิสาขะปี
พ.ศ. ๒๕๓๔ ว่า “เรา (หมายถึงข้าพเจ้า) มัวแต่บึงเบี่ยงอยู่ก็
อยู่แค่นี้แหละ” นี่เป็นการเกือบกระซิบเตือนให้สำนึกและสำรวจ
กายวาจาใจอย่างดีที่สุด

เมื่อจากกันไปตามหน้าที่ครั้งนั้นก็ได้พบท่านจนกระทั่ง
ได้ข่าวและเห็นหนังสือพิมพ์ลงภาพของท่านที่เขาถ่ายลงไว้เป็น
ภาพแสดงถึงการถึงแก่มรณภาพของท่าน เมื่อข้าพเจ้าจำพรรษา
อยู่ในพรรษาปี ๒๕๓๔ ณ วัดพุทธปทีป ลอนดอน ประเทศ
อังกฤษ

แม้ท่านจากไปแล้วตามสภาวะธรรมแห่งสังขาร แต่อะไร
ที่ประทับใจข้าพเจ้าไว้มากมายมิได้จากไปด้วย จะพรรณนาไปก็
เท่านั้น

พระเมธีธรรมาภรณ์

หัวหน้าพระธรรมทูตและเจ้าอาวาสวัดพุทธปทีป
ลอนดอน ประเทศอังกฤษ

(เขียนที่คณะ ๖ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กรุงเทพฯ ฯ
วันพฤหัสบดีที่ ๙ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๓๕)

อนุโมทนา

เนื่องในโอกาสงานพระราชทานเพลิงศพ สมเด็จพระธีรญาณมุนี คณะศิษย์สำนักปฐุสววรรคและคณะผู้จัดทำหนังสือพิมพ์สาส์นสววรรคมีคุณประเสริฐ สุโขธินัง ร่วมบำเพ็ญกุศล ได้ปรึกษากับท่านเจ้าคุณวิกรมมุนี รักษาการเจ้าอาวาสวัดปทุมคงคา เกี่ยวกับการจัดพิมพ์หนังสือ “วนกถา” รำลึกพระคุณสมเด็จพระธีรญาณมุนี เพื่อแจกเป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ ได้รับการเห็นชอบ

หนังสือเรื่อง “วนกถา” นี้ สมเด็จพระธีรญาณมุนีได้แสดงมาแล้วเพียงสองครั้งเท่านั้นยังไม่แพร่หลายทั่วไป ครั้งที่หนึ่งได้แสดงแก่หลวงสมานวนกิจ อดีตเขตป่าไม้บ้านโป่ง ครั้งที่สองที่สำนักปฐุสววรรค ยังไม่แพร่หลาย นับว่าหนังสือนี้จะมีประโยชน์มากที่สุด เกี่ยวกับป่าไม้ เป็นธรรมชาติอ่านหาฟังได้ยากมาก หนังสือนี้จะเป็นอนุสรณ์สมเด็จพระธีรญาณมุนี เพื่อเป็นการสักการะและถวายเป็นพิเศษ เป็นที่น่าสรรเสริญและน่าอนุโมทนาอย่างยิ่ง เพราะเป็นการแสดงน้ำใจที่มีคุณธรรมให้ปรากฏ

เจ้าประคุณสมเด็จพระธีรญาณมุนี มีปกติเปี่ยมด้วยเมตตาธรรม ได้แสดงกายกรรม และวจีกรรม ประกอบด้วยเมตตาต่อผู้อื่น ให้เห็นได้ชัดเจนอยู่เป็นประจำ ตามปกติท่านอยู่ด้วยเมตตาธรรม

เจ้าประคุณสมเด็จพระธีรญาณมุนีเป็นเมตตาวิหารีมหาเถระ คณะศิษย์สำนักปฐุสววรรคได้สำนึกในเมตตาธรรมของเจ้าประคุณสมเด็จพระธีรญาณมุนี ร่วม

กันจัดพิมพ์หนังสือ “วนกถา” ถวายกุศลในงานพระราชทาน
เพลิงศพครั้งนี้ และท่านพระครูธรรมธรมิตรม อติตเลขาณูการเจ้า
คณะภาค ๑ ได้ช่วยอุปถัมภ์พิมพ์หนังสือครั้งนี้ด้วย ได้แสดงความ
กตัญญู ซึ่งเป็นคุณธรรมล้ำเลิศต่อเจ้าประคุณสมเด็จพระธีร-
ญาณมุนี ซึ่งท่านได้มีเมตตาต่อสำนักปฐวรวิมุตตลอมมาโดยสม่ำเสมอ

ขอให้ท่านผู้ที่ได้รับหนังสือนี้ จงอ่านบทพจนานุกรมเนื้อหา
สาระดีมาก หาอ่านหาดูได้ยากมาก

ขออนุโมทนาในส่วนกุศลครั้งนี้ และขอให้คณะผู้จัดพิมพ์
และผู้รับหนังสือทุก ๆ ท่าน จงประสบแต่ความสุขความเจริญ
งอกงามไพบุลย์ในกิจการและหน้าที่ และเจริญด้วยอายุ วรรณะ
สุขะ พละ ปฏิภาณ ธนสารสมบัติจงทุกประการเทอญ

พระเทพวิสุทธิคุณ

วัดอัมพวัน อ.พรหมบุรี จ.สิงห์บุรี

คำอนุโมทนา

ภายหลังจากที่พระเดชพระคุณเจ้าประคุณสมเด็จพระธีรญาณมุนี (ธินิธ เขมจารีมหาเถร ป.ธ.๙) อดีตกรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าคณะภาค ๑ เจ้าอาวาสวัดปทุมคงคาราชวรวิหาร ถึงแก่มรณภาพ เมื่อเช้าตรู่ของวันพุธที่ ๒๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ แล้ว คณะสงฆ์วัดปทุมคงคาฯ รู้สึกมีความอาลัยในการจากไปของเจ้าประคุณสมเด็จพระธีรญาณมุนี อันเปรียบเสมือนร่มโพธิ์ทองของวัดเป็นอย่างยิ่ง

แต่สิ่งที่จะช่วยบรรเทาความอาลัยดังกล่าว คือความมีน้ำใจและเมตตาจิตของบรรดาพระมหาเถระ คณะสงฆ์จากจังหวัดต่าง ๆ ศิษยานุศิษย์ ข้าราชการ พ่อค้า ประชาชนเป็นจำนวนมาก ได้ร่วมกันจোগเป็นเจ้าภาพงานบำเพ็ญกุศลของเจ้าประคุณสมเด็จพระธีรญาณมุนี ๑๐๐ วัน

สำหรับคณะศิษย์สำนักปฐุสวรรณ นำโดย ท่านพลเอกกาจ บัณฑิต ไซติกญาณ ก็เป็นคณะหนึ่งที่ยร่วมกันเป็นเจ้าภาพงานบำเพ็ญกุศลสวดอภิธรรมศพของเจ้าประคุณสมเด็จพระธีรญาณมุนี เมื่อคืนวันเสาร์ที่ ๑๖ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๓๔ โดยกราบอาราธนา เจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ ป.ธ.๙) ประธานพระธรรมเทศนา ๑ ถิ่นท์ ในงานบำเพ็ญกุศลครั้งนั้นด้วย

นอกจากนี้ คณะศิษย์สำนักปฐุสวรรณยังมีจิตศรัทธาจัดพิมพ์หนังสืออนุสรณ์สมเด็จพระธีรญาณมุนี จำนวน ๗,๐๐๐ เล่ม แจกเป็นธรรมทานแก่ผู้ร่วมบำเพ็ญกุศลในงานและแจกแก่บุคคล

ทั่วไป ในงานบำเพ็ญกุศลศพในวันอื่นอีกด้วย

ทั้งหมดล้วนเป็นสิ่งที่สร้างความประทับใจแก่ทางคณะสงฆ์
วัดปทุมคงคาเป็นอย่างยิ่ง

เมื่อได้ทราบว่าคุณณศศิษย์สำนักปฐุสวรรณ จะจัดพิมพ์หนังสือ
“วนกถารำลึกคุณสมเด็จพระธีรญาณมุนีฯ” แจกเป็นธรรมทาน
ในงานพระราชทานเพลิงศพ เจ้าประคุณสมเด็จพระ
สมุด รวมทั้งบุคคลที่สนใจโดยทั่วไปจำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม โดย
มีพระครูธรรมธรรม รวบรวมสมทบการจัดพิมพ์ในโอกาสนี้จำนวน
๑๐,๐๐๐ บาท เพื่อน้อมรำลึกถึงคุณงามความดีของเจ้าประคุณ
สมเด็จพระผู้มีเมตตาแก่ศิษย์สำนักปฐุสวรรณเสมอมา เป็นเวลากว่า
๒๐ ปี

อาตมาภาพจึงรู้สึกมีความปลาบปลื้มใจเป็นอย่างยิ่ง ที่ได้
เห็นความศรัทธาสมานฉันท์ ที่เป็นมหากุศลเช่นนี้

การร่วมแรงร่วมใจและร่วมบริจาคทรัพย์พิมพ์หนังสืออนุสรณ์
ครั้งนี้ นับว่าเป็นการกระทำที่ควรสรรเสริญและนำอนุโมทนาเป็น
อย่างยิ่ง

อาตมาภาพหวังว่าปาฐกถาธรรมของเจ้าประคุณสมเด็จพระ
ธีรญาณมุนี เรื่อง “วนกถา” ที่มีเนื้อหาสาระปรากฏใน
หนังสือเล่มนี้ จักเป็นประโยชน์แก่ท่านผู้อ่าน ในการช่วยรณรงค์
ให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากร
ธรรมชาติ เพื่อสันติสุขของมวลมนุษยชาติให้มากยิ่งขึ้น และหากมีการ
นำไปปฏิบัติกันอย่างจริงจังแล้ว ก็ย่อมเชื่อได้ว่าจะเป็นส่วนสำคัญ
ส่วนหนึ่ง ที่จะช่วยนำสันติสุขมาสู่ชาวโลกได้บ้างไม่มากก็น้อย.

พระวิกรมมุนี

(พระวิกรมมุนี)

ผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสวัดปทุมคงคาราชวรวิหาร

๙ มีนาคม ๒๕๓๕

คำไว้อาลัยในสมเด็จพะธีรญาณมุนี

จาก ภิกขุวิเวกานันทะ

ท่านเจ้าประคุณสมเด็จพะธีรญาณมุนี (สนธิ เขมจารี ป.ธ. ๙) เป็นที่รักเคารพทั้งของพระเถระและอุบาสกอุบาสิกาทั่วประเทศไทยและต่างประเทศ เพราะท่านไม่ถือตัวเป็นกันเองและช่วยเหลือผู้ที่มีทุกข์มีปัญห และต้องการที่พึ่ง สมเด็จพะจะแก้ไข บัดเป่าด้วยเมตตาธรรม ทั้ง ๆ ที่ท่านมีเวลาน้อยมาก ทั้งงานราษฎร์ และงานหลวง ทั้งทางด้านการปกครองและเผยแผ่ ทั้งทางด้าน พัฒนาวัดและการศึกษา ทั้งทางด้านสมณะและวิปัสสนา งานการ จะเหลือมือขนาดไหน ท่านก็ยังเอื้อเฟื้อและเป็นกันเองฉันท์ญาติสนิท

ดังนั้นการจากไปของท่านจึงยังความสะเทือนใจและเศร้าโศกอย่างสุดซึ้ง ที่พวกเราทั้งชาววัดและชาวบ้านต้องสูญเสียที่พึ่งอันใหญ่หลวง สมเด็จพะผู้เป็นบุพพการีของพวกเรา ท่านเป็นนักปราชญ์ผู้คงแก่เรียนทั้งทางสั่งสอนและเผยแผ่ธรรม ทั้งทางเทศน์และทางเรียน มรรควาจาและอาจารย์ของท่านยังตรึงตราและประทับใจอยู่กับพวกเราตลอดเวลา

วัดพรหมคุณาราม

17212 W. Maryland Avenue

Waddell, Arizona 85355

U.S.A. Tel. (602) 935-2276

Fax. (602) 935-1174

ลิขิตจากอริยวงโลภิกขุ

กลางป่าดงพงไพร

หุบเขาอริยะ เทือกเขาตะนาวศรี

รำลึกพระคุณ

ข้าพเจ้ารู้จักกับท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระธีรญาณมุนี (สธิต) ตั้งแต่ ปีพ.ศ. ๒๕๑๗ ระยะนั้นพวกเรากำลังบุกเบิกหุบผาสวรรค์ ท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระได้ไปหุบผาสวรรค์หลายครั้ง และมาที่สำนักปฐุสวรรค์ก็หลายครั้ง นับได้ว่าท่านสนับสนุนกิจการของสองสำนักนี้

เมื่อหุบผาสวรรค์เกิด “มรสุม” ครั้งที่หนึ่ง แล้วก็ครั้งที่สอง ทำให้สมเด็จพระท่านเสียใจมากที่ผู้รับผิดชอบบ้านเมืองจะทำอะไรไม่มีการถามไถ่ท่าน ซึ่งเป็นพระผู้ใหญ่ มีสมณศักดิ์เป็นถึงสมเด็จพระ

เป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่งที่สมเด็จพระท่านจากไปก่อนข้าพเจ้าอุปสมบท เพราะท่านรับจะเป็นอุปัชฌายีในการอุปสมบทของข้าพเจ้า ข้าวันที่ท่านจากไปนั้น ข้าพเจ้ากำลังจาริกแสวงบุญที่ประเทศอินเดีย เนปาล และธิเบต ด้วยความตั้งใจจะไปบำเพ็ญจิตเตรียมอุปสมบท และเมื่อกลับมาประเทศไทยแล้ว ก็จะอุปสมบท แต่สมเด็จพระท่านก็จากไปเสียก่อน

ในการบำเพ็ญจิตอยู่ที่เทือกเขาในชมพูทวีป ได้เกิดปรากฏการณ์แก่ข้าพเจ้า ท่านจะเชื่อหรือไม่ ก็แล้วแต่ท่าน เพราะข้าพเจ้าถือว่ามนุษย์จะคิดอะไร เราไปห้ามเขาไม่ได้ มนุษย์จะพูดอะไรเราก็

ไปห้ามเขาไม่ได้ ถ้าห้ามได้โลกนี้ก็สงบแล้ว ไม่วุ่นวายอยู่เช่นนี้
ปรากฏการณ์นั้นคือ วันหนึ่งข้าพเจ้ากำลังเจริญสมาธิอยู่ที่
เชิงเขาหิมาลัยประเทศเนปาล ภาพเจ้าประคุณสมเด็จพระธีรญาณ
มุนี (สนธิ) ได้ปรากฏในสมาธิ ท่านยิ้มแย้มแจ่มใส และพูดกับ
ข้าพเจ้าว่า

“สุชาติเอ๋ย เจ้าเป็นคนดีที่โลกไม่ต้องการ
บัดนี้อาตมาได้จากภพมนุษย์ไปแล้ว อยู่ที่สวรรค์ชั้นดุสิต
รับใช้สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) พรหมรังสีอยู่”

ในสมาธิข้าพเจ้ากราบเรียนท่านว่า

“สมเด็จพระอาจารย์ครับ ผมไม่ใช่คนดีที่โลกไม่ต้องการ แต่เป็น
คนที่สังคมไทยไม่ยอมรับต่างหาก ถ้าผมเป็นคนที่โลกไม่ต้องการ
ผมคงไม่ต้องเดินทางออกไปต่างประเทศ เพื่อสละงานและ
ลาออกจากตำแหน่งต่าง ๆ เพื่อกลับไปบวชที่ประเทศไทย และ
รักษาสัจจะที่ได้ให้ไว้ว่าจะไม่ทิ้งประเทศไทย จะตายที่ประเทศ
ไทย”

ท่านยิ้ม แล้วยกมือชี้หน้าข้าพเจ้าพลางกล่าวว่า

“เราก็คือคนร้นอย่างเคย”

ข้าพเจ้ากราบเรียนท่านว่า

“สมเด็จพระอาจารย์ครับ งานพระราขทานเพลิงศพ ผมไม่
สามารถเดินทางไปร่วมพิธีได้ ผมได้แต่ทำสมาธิส่งกุศลไป
ถวาย แต่จะสั่งให้ลูกศิษย์พิมพ์หนังสือแจก

สมเด็จพระอาจารย์ครับ นุพาสวรรค์ของเราถูกปิดมาเกือบปีแล้ว
ราชการก็ไม่เห็นทำสถานที่ให้เป็นประโยชน์ต่อศาสนาและ

มนุษยชาติ

ใครทำลายชาติกันแน่ครับ?”

พระอริยวง្គสี

(ศ.ดร.สุชาติ โกศลภทิตวงค์)

กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕

สมเด็จพระธีรญาณมุนี กับ สำนักปู้สวรค์

ท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระธีรญาณมุนี (สนธิ เขมจาโร มหาเถระ ป.ธ.๙) อดีตกรรมการมหาเถรสมาคมเจ้าคณะภาค ๑ เจ้าอาวาสวัดปทุมคงคาราชวรวิหาร ท่านมีเมตตาจิตกับสานุศิษย์ สำนักปู้สวรค์ ตั้งแต่ดำรงสมณศักดิ์เป็นพระธรรมปิฎก เจ้าอาวาสวัดเพชรสมุทร อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม

แต่ท่านศาสตราจารย์ ดร.คุณหลวงสมานวณกิจ อดีตอธิบดีกรมป่าไม้ สานุศิษย์อาวุโส อดีตกรรมการสำคัญของสำนักปู้สวรค์ รู้จักกับท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระ ๙ ตั้งแต่ดำรงสมณศักดิ์เป็นพระภิกษุวงศ์ เจ้าอาวาสวัดบ้านโป่ง อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี ขณะนั้น คุณหลวง ๙ เป็นพนักงานเขตป่าไม้บ้านโป่ง

ส่วนข้าพเจ้ารู้จักกับท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระ ๙ เมื่อข้าพเจ้ามาร่วมงานกับสำนักปู้สวรค์ โดยทราบว่า ท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระ ๙ มีเมตตาเกี่ยวกับทางคณะกรรมการสำนักปู้สวรค์เป็นเวลานานกว่า ๒๐ ปี

การได้พบปะกับท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระ ๙ บ่อย ๆ จึงทำให้ทราบว่า ท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระ ๙ มีเมตตาจิตแก่สานุศิษย์สำนักปู้สวรค์ด้วยความบริสุทธิ์ใจ

ท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระ ๙ ท่านเห็นว่างานของสำนักปู้สวรค์ เป็นงานที่มีประโยชน์ต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม

ทุกครั้งที่ท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระ ๙ รับอาราธนามาเป็น

ประธานในงานพิธีต่าง ๆ ที่จัดขึ้น ณ สำนักปฐุสวรรณ ซึ่งทราบวาท่านมาถึง ๗ ครั้ง ท่านก็มักจะชมเชยบุคคลที่ร่วมกันจัดงานว่าเป็นนักเสียสละดี ที่มาช่วยงานส่วนรวมโดยไม่ต้องการสิ่งตอบแทนใด ๆ และมักจะพูดให้กำลังใจอยู่เรื่อย ๆ ว่า บุคคลที่คิดทำลายสำนักปฐุสวรรณก็ดี หุบผาสวรรณก็ดี เราควรจะต้องสังหารเขา เพราะเขาเหล่านั้นตาบอดในธรรมะ เต็มไปด้วยกิเลสตัณหา เขาจึงมองไม่เห็นความดีของพวกคุณ แม้วามนุษย์จะไม่รู้ แต่ผีสังเทวดาก็รู้ การทำความดีไม่ได้สูญหายไปไหน ทุกสิ่งทุกอย่างก็เป็นไปตามคติธรรมของสำนักปฐุสวรรณที่ว่า “สังฆธรรมเป็นธรรมอันประเสริฐ”

เพราะฉะนั้น คณะสาธุศิษย์สำนักปฐุสวรรณ จึงรำลึกพระคุณของท่านเจ้าประคุณสมเด็จ ฯ ผู้มีเมตตาอย่างยิ่งแก่คณะผู้ที่จะพรรณนา

คณะสาธุศิษย์สำนักปฐุสวรรณมีคติยึดมั่นในความกตัญญูกตเวทีเป็นหลักสำคัญ คือ

“ผู้ใดไม่มีความกตัญญู ผู้นั้นชีวิตไม่เจริญ”

เมื่อท่านเจ้าประคุณสมเด็จ ฯ ถึงแก่มรณภาพ สิ้นไปจากภาพของมนุษย์แล้ว ก็ไม่รู้จักตอบแทนความเมตตาของท่านได้อย่างไร จึงร่วมกันบริจาคพิมพ์หนังสือ “วนกถา” เล่มนี้ ซึ่งเป็นปาฐกถาธรรมของท่านที่พรรณนาถึงคุณค่าของป่าไม้ไว้เป็นอนุสรณ์ เพื่อแสดงความกตัญญูกตเวทีออกมาในด้านของรูปธรรม

หวังว่าดวงวิญญาณของท่านเจ้าประคุณสมเด็จ ฯ พระธีรญาณมุนี คงจะรับรู้ในการกระทำของคณะสาธุศิษย์ สำนักปฐุ

สวรรค์ในครั้งนี้ และหวังว่าท่านคงจะช่วยดลบันดาลให้ผู้ทำลาย
สำนักปู่สวรรค์ และหุบผาสวรรค์ จงมีสติ มีธรรมะพิจารณาอะไร
ควรทำอะไรไม่ควรทำ

ขอให้ผู้คิดร้ายต่อพวกเรา จงเป็นสุข เป็นสุขเกิด สาธุ สาธุ
สาธุ

พล.อ. ทนชัย เทสิทอง

(พลเอก กาจบัณฑิต ไชติญาณ)

ในนามคณะศิษย์สำนักปู่สวรรค์

๑๙ มีนาคม ๒๕๓๕

• คำควรคิด •

ปาอยู่ สัตว์ยัง

ปาพัง สัตว์พินาศ

แล้ว ... มนุษยชาติล่ะ?

ปาฐกถาธรรม
ของ
สมเด็จพระธีรญาณมุนี
(สนธิ เขมจารีมหาเถร ป.ธ.๙)
เรื่อง
วนกถา

ปาฐกถาธรรม

ของ

สมเด็จพระธีรญาณมุนี (สธิตฺต เขมจารีมหาเถร ป.ธ.๙)

เรื่อง “ วนกถา ” คุณค่าของป่าไม้
ในงานบำเพ็ญกุศลวันคล้ายวันถึงแก่มรณภาพ

ของ

สมเด็จพระพุทธาจารย์ (โต) พรหมรังษี

อดีตเจ้าอาวาสวัดระฆังโฆสิตาราม

ณ สำนักปฐวรคดี แขวงบางแคเหนือ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพฯ ฯ

เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๓๒ เวลา ๙.๓๐ น.

ขอความสุขความเจริญ จงมีแด่ท่านสาธุชนทั้งหลายทุก ๆ ท่าน

ข้าพเจ้าจะขอโอกาสเพื่อบรรยายธรรมเรื่อง “วนกถา”
วนกถา ก็คือการพรรณนาถึงป่า วนกถานี้ข้าพเจ้าได้เขียนเอาไว้
นานแล้ว ตั้งแต่สมัยคุณหลวงสมานวนกิจ เป็นพนักงานเขตป่าไม้
บ้านโป่ง เวลานั้นข้าพเจ้าก็อยู่วัดบ้านโป่ง ท่านขอให้ข้าพเจ้า
เขียนเรื่องป่าไม้ เพื่อจะให้คนเห็นความสำคัญของป่าจะได้ช่วยกัน
รักษาป่า ในฐานะที่ท่านเป็นพนักงานเขตป่าไม้ ข้าพเจ้าก็เขียนให้
แก่ท่าน แล้วต่อมาก็ไม่ได้แสดงอีก แสดงเป็นครั้งเดียวครั้งนั้น
จนมาถึงวันนี้ก็จะแสดงเป็นครั้งที่สอง

เรื่องของป่านั้นมีความสัมพันธ์กับชีวิตมนุษย์มากทีเดียว
โดยเฉพาะพระพุทธศาสนาแล้วมีความสัมพันธ์กับป่ามากทีเดียว

พระรัตนตรัยคือ พุทธรัตนแก้ว คือพระพุทเจ้า ธรรมรัตนแก้ว คือพระธรรม สังฆรัตนแก้วคือ พระสงฆ์ ทั้งสามประการนี้มีความสัมพันธ์กับพระพุทศาสนา มีความสัมพันธ์กับป่าอย่างที่ไม่แยกไม่ออกทีเดียว

พุทรัตนแก้ว คือพระพุทเจ้า องค์สมเด็จพระพุทเจ้านั้นตลอดพระชนม์ชีพของพระองค์มีความสัมพันธ์อยู่กับป่า พระองค์เสด็จอุบัติขึ้นมาในโลกนี้ก็เสด็จอุบัติมาในป่า ที่เรียกว่า สวณภูมิวัน คือพระองค์ทรงประสูติที่สวณภูมิวัน ซึ่งมีต้นรัง ประสูติที่โคนต้นรัง ชีวิตเริ่มต้นของพระองค์ที่เกิดมาในโลกนี้ก็สัมพันธ์กับป่าแล้ว ต่อมาเมื่อพระองค์ได้ตรัสรู้สำเร็จเป็นสัมมาสัมพุทเจ้า ก็สัมพันธ์กับป่าอีก คือตรัสรู้ที่โคนต้นโพธิ์

คำว่า “ต้นโพธิ์” นั้นเราเรียกกันภายหลัง ชื่อเดิมของต้นโพธิ์นี้มีชื่อว่า **ต้นอัลลัดตะ** ไม่รู้ว่าต้นอะไรหรอก ถ้าจะแปลตามตัวอัลสะ แปลว่า ม้า อรรถ แปลว่า ต้องการ อัลลัดตะก็แปลว่าต้นไม้ที่ม้าต้องการ ไม่รู้ว่าต้นอะไร เราเรียกกันว่าต้นโพธิ คือเรียกหลังจากที่พระพุทเจ้าได้อาศัยโคนต้นอัลลัดตะ ประทับนั่งแล้วก็ตรัสรู้ จึงเรียกว่าต้นโพธิ คือต้นไม้ที่พระพุทเจ้าประทับนั่งตรัสรู้

พระพุทเจ้าแต่ละองค์ ๆ ประทับนั่งตรัสรู้ตามโคนต้นไม้ไม่เหมือนกัน บางองค์ก็ตรัสรู้ที่**โคนต้นมะเดื่อ** ต้นกาละทิงบ้าง บางทีก็ตรัสรู้ที่**โคนต้นไผ่**ก็ยังมี ไม่ว่าต้นไหน ถ้าพระพุทเจ้านั่งประทับนั่งตรัสรู้ เราเรียกว่าต้นโพธิ์ทั้งนั้นหมายถึงโพธิ คือเป็นที่ตรัสรู้ของพระพุทเจ้า เราเรียกภายหลัง

เรื่องม้านี้มันจะชอบต้นโพธิ์หรือเปล่าไม่รู้ แต่มีประวัติ แต่

ไม่ใช่มานะ มีเรื่องเล่าไว้เกี่ยวกับเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) ท่านได้รับพระราชทานต้นโพธิ์พุทศยา คือต้นที่มาจากต้นเดิมจริง ๆ จากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ท่านก็เอาไปปลูกไว้ที่วัดระฆัง ฯ และก็ทำฐานล้อมไว้ มันแตกใบอ่อนดี แขนงมันเอापะมาเลี้ยงในวัด แพะมันกินใบโพธิ์หมดเลย แพะชอบแนเพราะตามประวัติว่าแพะกินใบโพธิ์ที่เจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) ได้ปลูกไว้ ลูกศิษย์ก็มาบอกเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) ว่า “แพะของแขกกินใบโพธิ์หมดเลย” ก็ให้ไปตามตัวแขกมา

แขกมาหาแล้ว ท่านก็บอกว่า “บังเลี้ยงแพะทำไมไม่ระวังให้ดี ปล่อยให้กินต้นโพธิ์หมด” “ไม่เป็นไรนะพระเดชพระคุณ” แยกว่า “ไม่เป็นไรได้อย่างไร ต้นโพธิ์นี้เป็นต้นไม้ที่พระพุทธเจ้าประทับนั่งตรัสรู้” ท่านว่าอย่างนั้น

แขกมันบอกว่า “ไม่ใช่ล่ะ ต้นโพธิ์ที่แพะของกระผมกินนี้ไม่ใช่ต้นโพธิ์ที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ล่ะ ต้นโพธิ์ที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ อยู่ที่อินเดีย ไม่ใช่อยู่ที่นี้ล่ะ จันรู้”

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) ต้องยอมจำนนว่าบังมันพูดจริงนี่ว่าไม่ใช่ต้นนี้ แต่เป็นต้นที่อยู่ที่พุทศยาและยังมีเรื่องเล่าต่อไปว่า ต่อมาไอ้เด็กที่มันคะนอง ๆ ถึงวันตรุษของแขกมันก็ทอดขนมไอ้เด็กคะนอง ๆ มันก็เอาเปลวหมูนำไป ไปถึงก็ถามแยกว่าทำอะไร แยกบอกว่าทอดขนม เด็กมันก็เอาเปลวหมูทิ้งลงไปในกะทะ เสียหมดทั้งกะทะเลยเพราะแยกไม่กินหมูนี้ แยกก็มาฟ้องสมเด็จพระเจ้า “ลูกศิษย์ของสมเด็จ ฯ เอาเปลวหมูไปใส่ที่ในน้ำมันในกะทะเสียหมดเลย”

“ไม่เป็นไรนา” สมเด็จฯ ท่านว่า “ไม่เป็นไรยังงี้ หมูนี้
พระเจ้าเกลียดนะ” สมเด็จฯ ท่านบอกว่า “หมูที่พระเจ้าเกลียด
มันตายไปนานแล้ว ไ้หมูตัวนี้ไม่ใช่หรอก มันคนละตัว” ท่าน
แก้ไว้อย่างนั้นแขกยอม บอก “จริง” นี่เป็นการแก้ต้นโพธิ์ว่าไม่ใช่
ต้นนั้น

นี่เรียกว่าตรัสรู้โคนต้นอัสสัตถะ แล้วต่อมา เรียกต้นโพธิ์แล้ว
เวลาแสดงธรรมจักรฯ ก็แสดงที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวันในเมือง
พาราณสี ป่าอีก ธรรมรัตน์ะก็เกิดขึ้นในป่าอิสิปตนมฤคทายวัน
พุทธรัตน์ะเกิดขึ้นที่สวนลุมพินีวัน ส่วนธรรมรัตน์ะแก้ว คือ
พระธรรมเกิดขึ้นที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เมื่อพระองค์ทรงแสดง
ธรรมจักรฯ จบแล้ว พระปัญจวัคคีย์องค์ที่หนึ่ง คือพระ-
โกณฑัญญะ ก็ทูลขอบรรพชาพระองค์ก็ทรงบวชให้ด้วยเอหิภิกขุ
อุปสัมปทา ก็เป็นอันว่าสังฆรัตน์ะแก้ว คือพระสงฆ์ ก็เกิดขึ้นที่ใน
ป่าเหมือนกัน

ก็รวมความว่า พุทธรัตน์ะ ธรรมรัตน์ะ สังฆรัตน์ะคือ
พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ล้วนแต่เกิดในป่าทั้งนั้น แล้วเมื่อ
พระพุทธเจ้านิพพานกนิพพานในป่าอีก คือนิพพานที่ภายใต้
ต้นรัง ซึ่งเป็นสวนของเจ้ามัลลกะษัตริย์ เป็นอันได้ความว่า
พระพุทธเจ้าเกิดในป่า ตรัสรู้ในป่า แสดงพระธรรมในป่าแล้วก็
นิพพานในป่าด้วย พระธรรมเทศนาถันท์แรกของพระองค์แสดง
ในป่า พระธรรมเทศนาถันท์สุดท้ายที่เรียกว่ามหาปรินิพพาน
สูตร ก็แสดงที่ป่า คือป่ารังที่พระองค์ทรงนิพพานนั่นเอง

ก็เป็นอันว่าเรานับถือพระรัตนตรัย พระรัตนตรัยนั้นเกิดใน

ป่าทั้งนั้นเลยทีเดียว นอกจากนั้นแล้ว พระองค์ทรงบัญญัติ -
นิสสัยสี่ เครื่องอาศัยของพระมี ๔ อย่างคือ จีวร บิณฑบาต
เสนาสนะ คิลานเภสัช ก็เป็นเรื่องเกี่ยวกับป่าอีก จีวรคือ ผ้า
สำหรับนุ่งของพระนั้น ที่เราเรียกว่า จีวร เราอาจจะเข้าใจผิด
ความจริงคำว่า จีวรนั้นหมายถึงผ้า ผ้าม้วนผืนเรียกว่า ไตรจีวร
คือสังฆาฏิผืนหนึ่ง แล้วก็อุตตราสงค์ คือ ผ้านวมผืนหนึ่ง แล้ว
ก็สบง เรียกว่า อันตรวาสกผืนหนึ่ง

สามผืนนี้เรียกว่าไตรจีวร พระพุทธองค์จะต้องมีไตรจีวร
๓ ผืนนี้ประจำตัวเที่ยว ต้องรักษาไว้ให้ดี ไตรจีวรนี้ก็เกิดจากป่า
เหมือนกัน คือได้มาจากป่าเพราะพระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า
“โขมย กัมปาลิณโกเสยยัง” เกิดจากเปลือกไม้ ทำด้วยเปลือกไม้
เกิดจากฝ้าย เกิดจากแพรว พวกแพรว พวกไหมนี้ก็มาจากตัวหม่อน
คือเกิดจากต้นไหมชนิดหนึ่ง ก็เป็นอันว่าจีวรก็เกิดในป่าเหมือนกัน
และบิณฑบาตอาหารก็เนื่องด้วยป่า เนื่องด้วยต้นไม้ เช่นผัก
ต่าง ๆ ผลไม้ต่าง ๆ มันก็เป็นป่านั้นเอง แล้วก็เสนาสนะที่อยู่
อาศัยก็ป่านั้นเอง

เวลาพระท่านบวชจะต้องบอกนิสสัยสี่ บอกอนุศาสน์ว่า
“รุกขะมูละเสนาสนัง นิสสาเย ปัพพัชัง ฯลฯ” การบวชนั้น
อาศัยอยู่ตามโคนต้นไม้ ในสมัยพระพุทธเจ้านั้น พระอยู่อาศัย
ตามโคนต้นไม้ จึงให้ถือว่าขอให้มันอยู่ในโคนต้นไม้

ต่อมาพระเจ้าพิมพิสารสร้างวัดถวายเป็นป่าอีก วัดแรก
ก็เกิดในป่า คือวัดเวฬุวัน เวฬุ แปลว่าไม้ไผ่ เวฬุวัน แปลว่า ป่าไผ่
พระเจ้าพิมพิสารก็สร้างวัดเวฬุวัน คือวัดป่าไผ่ ในป่าไผ่นั่นเอง

ถวายแด่พระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา ตั้งแต่นั้นมาพระก็มีวัดอยู่
บางองค์ท่านก็อยู่วัด แต่บางองค์ท่านก็ถือนิสสัยถืออุตงค์ อยู่
โคนต้นไม้ ส่วนยารักษาโรค ท่านบอกว่าฉันยาอดองด้วยน้ำมูตร
ยาอดองนั้นใช้สมอ สมอก็คือผลไม้ที่ตนเอง เอาสมอมาแช่ในน้ำมูตร
เข้า ใช้น้ำมูตรที่บริสุทธิ์ทำเป็นยารักษาโรค เป็นอันว่าเรื่อง
ของพระพุทธศาสนานั้นสัมพันธ์อยู่กับป่าเรื่อย จีวร บิณฑบาต
เสนาสนะ คิลานเภสัชมาจากป่าทั้งนั้น มาจากต้นไม้ทั้งนั้น
เพราะฉะนั้นเอง เราจึงเห็นได้ว่าป่านี้มีความสำคัญแก่พระ
พุทธศาสนามากทีเดียว

ถ้าหากว่าเราเห็นความสำคัญของป่าก็ควรจะช่วยกันรักษา
ป่า ไม่ควรจะทำลายป่า

วิธีจะรักษา วิธีจะส่งเสริม เราจะลองคิดว่าเราจะปลูก
ต้นไม้วันเกิด ปีหนึ่งปลูกต้นไม้หนึ่ง พอถึงวันเกิดครบรอบปีก็ปลูก
ต้นไม้ต้นหนึ่ง กว่าเราจะตายเราจะได้อายุต้นไม้หลายต้นทีเดียว ไม่
ต้องปลูกที่ไหน ถ้าหากว่าเรามีบ้าน มีที่ดินพอจะปลูกได้เราก็ปลูก
ในที่ดินของเรา ปลูกต้นไม้ที่มันมีประโยชน์ เช่น ต้นมะม่วง
ต้นขนุน หรือต้นส้ม เป็นต้น มันก็ได้ประโยชน์ เราตายแล้วลูก
หลานก็ยังได้กิน

การปลูกต้นไม้ที่พระพุทธเจ้าสรรเสริญว่าเป็นทาน เป็น
นิพัทธกุศล อารามโลปา วนะโลปา การสร้างสวน สร้างป่าให้
เป็นทานถือว่าเป็น **นิพัทธกุศล** คือเป็นกุศลที่ให้ผลอยู่เป็นนิจ
เพราะป่ามันอยู่ได้นาน สวนมันอยู่ได้นาน ป่ายังอยู่ตราบไต่ สวน
ยังอยู่ตราบไต่ ผู้ที่สร้างป่าสร้างสวนก็ได้บุญอยู่ตราบนั่น เพราะ

ป่าเป็นประโยชน์ สวนก็เป็นประโยชน์

วัดในพระพุทธศาสนาส่วนมากก็สร้างในป่าทั้งนั้น เช่น
อย่างทีกล่าวมาแล้ว วัดเวฬุวัน สร้างในป่าไผ่ แล้ววัดที่สองซึ่ง
เป็นวัดใหญ่ มีพระสงฆ์จำพรรษามาก พระพุทธเจ้าประทับอยู่
นานกว่าวัดอื่น คือวัดเชตวัน วัดเชตวันก็คือสวนเจ้าเชตุ เป็น
เจ้าชายชื่อเจ้าชายเชตุ

เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จไปเมืองสาวัตถี ท่านอนาถปิณฑิกะ
มหาเศรษฐีทูลอาราธนาให้จำพรรษาที่เมืองสาวัตถี พระพุทธเจ้า
ก็บอกว่า ตถาคตนะอยู่ในที่สงบสงัด ไม่อยู่ในบ้าน ชีวิตของ
ตถาคตอยู่ในที่สงบสงัด คืออยู่ในป่า

ท่านอนาถปิณฑิกะมหาเศรษฐีก็พิจารณาว่าจะใช้ที่ไหน
สร้างดี ต้องเป็นป่า แล้วต้องไม่ใช่ป่าที่อยู่ไกลจนเกินไป คนจะไป
เฝ้าจะลำบาก ถ้าหากใกล้หมู่บ้านเกินไปมันก็คลุกคลีด้วยหมู่มนุษย์
ไม่สงบไม่เหมาะสมกับที่พระพุทธเจ้าจะประทับ ก็เห็นว่าสวน
เจ้าเชตุนั้นเหมาะสม อยู่ไม่ใกล้ไม่ไกลคน พอดี ๆ พอไป พอมา
ก็ขอซื้อ ซื้อเท่าไรก็ไม่ขาย ขอให้บอกราคาเถอะไม่ต่อ แกก็ไม่ขาย

ผลที่สุดก็เลยสมมุติขึ้น “เอาละท่านไม่ขาย แต่ถ้าสมมุติว่า
ท่านจะขาย ๆ ลักเท่าไร สมมุตินะ” ถ้าสมมุติจะขายก็ให้เอาเงิน
มาเทให้เต็มพื้นที่ ต้องการพื้นที่เท่าไรก็เอาเงินมาเทให้เต็มพื้นที่
นั้นแหละจึงจะขาย ท่านอนาถปิณฑิกะก็รับรองเลย ข้าพเจ้าขอ
ซื้อจะเอาเงินมาเทให้เต็มพื้นที่ แกก็ไม่ขายแกบอกว่าสมมุตินี้ แต่
เมื่อท่านสมมุติ ถ้าท่านจะขายให้เอาเงินเต็มพื้นที่ข้าพเจ้าก็จะ
ซื้อละ ทำไมท่านไม่ขายละ ผลที่สุดไม่ตกลงกัน ต้องให้ผู้พิพาก-

ชาติตัดสินใจ ผู้พิพากษาก็ตัดสินว่า เมื่อเรากำหนดราคาแล้วก็แสดงว่าเราต้องขาย ก็เป็นอันว่าต้องขาย

อนาถปิณฑิกะเศรษฐีไปขนเงินมาจากบ้านเอามาเทให้เต็มพื้นที่ ขนมาเป็นเล่มเกวียน ๆ เชียวไม่เต็มสักที เจ้าชายเซตุกีนึกแปลกว่า อนาถปิณฑิกะเศรษฐีนี้ ชื้อไปทำไม อย่างเราเองเราก็ไม่ซื้อเพราะมันแพงที่สุด เอาเงินมาถมเต็มพื้นที่ไม่รู้ว่าเป็นเงินเท่าไร ก็โกฏ ก็ล้านก็ไม่รู้ ก็อยากรู้ว่าท่านอนาถปิณฑิกะเศรษฐีท่านซื้อที่ข้าพเจ้านี้เพื่อประโยชน์อะไร อนาถปิณฑิกะเศรษฐีก็บอกว่า “ท่านไม่รู้หรือพระราชินีพระพุทธรูปเจ้าจะเสด็จมาประทับที่เมืองสาวัตถีโปรดพวกเรา ข้าพเจ้าก็ต้องการจะสร้างวัดถวายพระองค์ มันไม่เห็นที่ไหนที่จะเหมาะสมนอกจากสวนของท่าน จึงขอซื้อท่าน ถ้าซื้ออย่างอื่นนะข้าพเจ้าไม่ซื้อหรอก ที่ดินของข้าพเจ้าก็เยอะแยะมากมาย”

เจ้าชายเซตุเกิดศรัทธาขึ้น อยากรจะทำบุญด้วย “ข้าพเจ้าอยากรจะทำบุญด้วย” ก็บอกว่าได้แต่ข้าพเจ้าต้องการซื้อโดยตรงที่จะทำประตูเข้าวัดนะ ตรงที่จะสร้างประตูเข้าวัดไม่ต้องซื้อหรอก ข้าพเจ้าจะยกให้ แต่ให้ท่านเขียนชื่อวัดไว้ว่า “วัดเซตวัน” วัดสวนเจ้าเซตุ อนาถปิณฑิกะท่านทำบุญด้วยความบริสุทธิ์ใจ ไม่ได้เอาชื่อเสียงอะไร ไม่เป็นโลกาธิปไตย อุตตาธิปไตย เป็นธรรมาธิปไตยจริง ๆ กันดีกว่าเจ้าชายเซตุนี่เขาเป็นเจ้าชาย ถ้าเขาเลื่อมใสในพระพุทธรูปศาสนาก็จะทำให้พระพุทธรูปเจ้าแม่พระพุทธรูปศาสนาได้สะดวกยิ่งขึ้น ก็ตกลง

เป็นอันว่าเมื่อสร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว ชื่อของอนาถ-

ป็นทิกะไม่มีเลย มีแต่ชื่อของเจ้าชายเขตคนเดียว ใคร ๆ ก็เรียกว่า วัดเขตวัน ๆ วัดเจ้าชายเขต นี่คือประวัติของการสร้างวัดเขตวัน เป็นอันว่าวัดทั้งหลาย โดยมากสร้างจากป่า หรือมีฉะนั้น ก็สร้างจากสวน จึงได้มีชื่อห้อยท้ายว่าป่าบ้าง สวนบ้าง เช่น วัดเวฬุวัน ก็แปลว่าป่าไผ่ วัดเขตวัน ก็แปลว่าป่าเจ้าเขตสวนเจ้าเขต วัดนิโครธาราม มีคำว่าอาราม “อาราม” แปลว่าสวน วัดนิโครธาราม วัดโฆสิตาราม เป็นต้น

แม้ในสมัยปัจจุบันนี้ เวลาจะตั้งชื่อวัด ก็มักจะนิยมให้มีอารามอยู่บ้าง เช่น วัดพระศรีรัตนศาสดาราม อารามห้อยท้าย วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม วัดอรุณราชวราราม ให้มีสัญลักษณ์เป็นป่าอยู่ด้วย

มีเรื่องเล่าถึงพระอินทร์ พระอินทร์ท่านสร้างศาลาขึ้นหลังหนึ่งสำหรับคนจะได้พักพาอาศัยแล้วก็ปลูกต้นไม้ขึ้นต้นหนึ่ง ต้นไม้นี้ไม่ใช่ต้นไม้ที่จริงยังยืนอะไรนัก คือ ต้นทองหลาง ปลูกต้นทองหลางขึ้นต้นหนึ่ง สำหรับคนที่ไปมาจะได้อาศัยร่มเงาพักพาอาศัย

นางสุจิตรา ซึ่งเป็นภรรยาของนายมขมานผู้สร้างศาลา เห็นว่าสร้างศาลาเสร็จแล้วก็เลยสร้างสวนขึ้นเป็นคู่กับศาลา เพื่อว่าคนไปคนมาจะได้พักในสวนของเรา ได้เก็บดอกไม้ เก็บผลไม้ให้เป็นทาน คนทั้งสองนี้เมื่อตายไปก็ไปเกิดในสวรรค์ ใต้ต้นทองหลางไปเกิดเป็นต้นไม้ในสวรรค์ด้วยนะ เป็นต้นไม้เรียกว่า ต้นปาริฉัตตกะ ต้นมันเป็นชั้น ๆ เขาจึงถอดแบบมาทำเป็นเศวตฉัตร

เวลาพระอินทร์ท่านนั่งอยู่ที่โคนต้นไม้ คล้าย ๆ กับว่าเสวตฉัตร
มันกัน คือต้นปาริฉัตตกะมีฉัตรรอบ ๆ เลย ดอกมันมีแสงสว่าง มี
รัศมี แล้วหอมมากทีเดียว หอมไกล แต่ว่าหอมได้เฉพาะตามลม
หอมทวนลมไม่ได้ สู้คนที่มิสึลไม่ได้ สัพพุนิโส ปวายติ คนที่
เป็นสัตบุรุษนั้นหอมฟุ้งไปทั้งสี่ทิศเลย ดอกปาริฉัตตกะ ฟุ้งไปได้
เฉพาะตามลมเท่านั้นเอง

ส่วนนางสุจิตรา สร้างสวนก็ได้ไปเกิดเป็นมเหสีของพระอินทร์
แล้วอานิสงส์ที่ได้สร้างสวนก็ไปเกิดเป็นสวนสวรรค์ขึ้น ชื่อว่าสวน
จิตรลดาวัน ทางราชการก็เอามาตั้งชื่อพระที่นั่ง หรือพระราชวัง
สวนจิตรลดา สวนนี้ผลิตผลิตินมาก เทวดาที่จะต้องจุติ พอรู้ตัว
ว่าจะจุติแล้ว กลัวตาย เป็นทุกข์เป็นร้อน พอไปชมสวนนี้แล้ว
หายทุกข์ หายร้อน ลืมตายไปเลย เพราะสวนนั้นมันมีความ
ผลิตผลิตินมาก รื่นรมย์มาก คำว่า สวนอาราโม แปลว่า เป็นที่
รื่นรมย์

วัดที่สร้างในสมัยอดีตมักจะมีเป็นสวน เป็นป่า แต่ในสมัยนี้
วัดไม่เป็นอาราม คือไม่เป็นที่รื่นรมย์ก็มี เป็นอาวาส เป็นที่อยู่
อาศัยของภิกษุสามเณรเท่านั้นเอง ไม่เป็นอาราม ไม่เป็นที่รื่นรมย์
เพราะไม่มีต้นไม้ อย่างวัดอาตมานี้ต้นไม้ไม่ค่อยเพราะที่มันจำกัด
ถ้าบางวัดมีต้นไม้มาก เข้าไปแล้วรู้สึกรื่นรมย์ยินดีทีเดียว นี่เรื่อง
ของป่า

ฉะนั้นถ้าหากว่าท่านนิยมป่า นิยมไพร ลองจัดการดูวันเกิด
นี้แหละ ปลูกต้นไม้สักต้นหนึ่ง จะเอาต้นอะไรก็ได้ จะเอาต้นไม้
ที่มีดอกก็ได้ จะเอาต้นไม้ที่มีผลก็ได้ ถ้าไม่มีที่จะปลูก เดียวนี้เขาก็

แก้ไขแล้ว ใช้กระถาง เอากระถางนั้นแหละมา แล้วปลูกใน
กระถางก็ได้ เพราะยังงี้ๆ เรายังมีที่พอจะตั้งกระถางได้

อย่างวัดอามตมา ในโบสถ์ปลูกไม่ได้มันเต็มไปหมดแล้ว ต้อง
ปลูกในกระถางวางเรียงเป็นแถวไปเลย

เท่าที่อามตมาภาพได้บรรยายมาเรื่องป่า ก็เห็นจะพอสมควร
เพื่อให้รู้ว่าป่านี้เป็นที่เกิดพระรัตนตรัย และชีวิตของผู้ที่เกี่ยวกับ
พระรัตนตรัยก็เกี่ยวกับป่านั่นเอง

ขอให้ท่านทั้งหลายตั้งใจ อย่าทำลายป่า ต้นไม้ที่เขาปลูก
ไว้แล้ว เราไม่ทำลาย ถ้าหากว่ามันแก่นักอะไรนัก ก็ค่อยๆ ริม
ตัดกิ่งมันบ้าง

เจ้าประคุณสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณ-
วโรรส ทรงรักษาดันไม้แก่น มีเรื่องเล่าไว้ว่าพระองค์ทรงโปรด
ดันไม้มาก เสด็จไปตรวจราชการคณะสงฆ์ พระที่ท่านอยู่ทางวัด
ท่านเห็นกิ่งไม้กิ่งหนึ่งใกล้พระตำหนัก เกรงว่าจะเป็นภัยแก่
พระตำหนักเวลาลมพัดมา ถ้ามันพังลงไป มันโค่นลงไปหรือมัน
หักลงไป มันจะถูกพระตำหนัก ตัดเลย กลับมาก็เร็วเป็นวัน ๆ เชียว
เรียกมาก็เร็วเรื่อยเลยว่า “คุณเกิดทีหลังดันไม้นี้ ดันไม้นี้เกิดก่อน
คุณ มันให้ร่มเงา ให้ร่มเย็น คุณจะตัดจะต้องมาขอให้ฉันรู้ก่อนซิ
ถ้าฉันเห็นสมควรตัดค่อยตัด นี่มันตัดตามอำเภอใจนี่” ว่างั้น

ท่านทรงโปรดดันไม้มาก เสด็จไปที่ไหนถ้ามีดันไม้ จะทรง
ชมว่าวัดนี้ดี เป็นอาราม เป็นที่ร่มเย็นใจ เข้ามาแล้วจิตใจสบาย

เราก็เป็นอย่างนั้น ถ้าเราเข้าไปในป่า จิตใจมักจะเบิกบาน
เวลาเรากลุ่มใจขึ้นมาเข้าไปในป่า เข้าไปในหมู่ต้นไม้จะรู้สึกว่

จิตใจเบิกบาน

มีพระเถระองค์หนึ่งท่านเป็นโรคปวดศีรษะ ปวดเป็นปกติทีเดียว ไม่รู้จะรักษาอย่างไร ฉันทาอะไรก็ไม่หาย ท่านเลยจับเล่นกล้วยไม้ เอากล้วยไม้มาปลุก หายได้ เอากล้วยไม้มาปลุก มันเพลินไปไม่ได้นึกถึงเรื่องปวดหัว หายไปเลย นี่ท่านเล่าให้ฟังเอง ไม่นึกเลยว่าต้นไม้มันจะช่วยรักษาโรคได้

ยาทั้งหลายมันก็มาจากต้นไม้ ที่เรียกว่า สมุนไพร นั้นแหละ ช่วยรักษาชีวิตเรามาเป็นเวลานานแล้ว

อาตมภาพได้แสดงมาก็เห็นจะพอสมควรแก่เวลา ขอขอบคุณท่านทั้งหลายที่ตั้งใจฟังคำบรรยายเรื่อง “วนกถา” คือพรรณาเรื่องป่ามา

ด้วยอานุภาพของคุณพระพุทธรเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ และบุญกุศลทั้งหลาย จงคุ้มครองท่านทั้งหลายทุก ๆ ท่านที่ได้ตั้งใจมาบำเพ็ญบุญในวันนี้ ขอให้เป็นผู้ปราศจากความทุกข์ ความโศก โรค ภัย อุปสรรค อันตรายต่าง ๆ เจริญด้วยอายุ วรรณะ สุขะ พละ ปฏิภาณ ธนสารสมบัติ เจริญด้วยลาภ ยศ สุข สรรเสริญ ร่มเย็นอยู่ในร่มเงาของพระพุทธรศาสนา ให้มีชีวิตก้าวหน้าสู่ความเจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป บรรณาสั่งใดโดยชอบธรรม ขอให้สำเร็จสมความปรารถนาของท่านทุกประการเทอญ

คนที่จะเป็นเปรต

ถ้าอยากรู้ว่าบุคคลใดภพหน้าจะเป็นเปรตหรือไม่
ก็นำลองตรวจดูดังนี้

๑. เป็นคนอิจฉาริษยาคนรักรวยและสูงกว่าตน ดูถูก
ดูแคลนคนยากจนและต่ำกว่าตน
๒. ตระหนี่ไม่ทำทาน แล้วยังกีดกันคนที่จะทำทาน
๓. นำทรัพย์สินของภิกษุและส่วนรวมมาเป็นของตน
๔. ตีฉินนินทา กล่าวร้ายพระ และครูบาอาจารย์ของตน
๕. ยุยงสงฆ์และหมู่คณะให้แตกกัน
๖. ให้นาบุญมีกรรมเพื่อทำลายเด็กในครรภ์
๗. แข่งด่าคนที่ทำบุญและทำความดีต่อสังคมและ
พระสงฆ์
๘. ใช้อุบายทุจริตในการค้า เช่น ปนข้าวไม่ดีลงในข้าว
ดี
๙. ประทุษร้ายต่อพ่อแม่
๑๐. ไม่ยอมให้ทานด้วยข้าว และยังสาบานยืนยันว่าไม่มี
ข้าว กล่าวมดเท็จ
๑๑. ลักขโมยของคนอื่นมากิน แล้วสบถสาบานว่าไม่ได้
ขโมย

- ๑๒. กลางคืนถือศีล กลางวันเป็นพราน
- ๑๓. เป็นเจ้าเมืองหรือผู้ใหญ่ที่ชอบกินสินจ้างรางวัล
- ๑๔. ทำบุญด้วยของเหลือเดน
- ๑๕. ถวายภัตตาหารด้วยเนื้อหมาและเนื้อสัตว์ที่มีเล็บ
- ๑๖. ชมแข่งวิ่งแคะคนยากจน
- ๑๗. ทำลายป่า

ภาคพิเศษ

พระธรรมเทศนา

ของ

สมเด็จพระพุฒาจารย์

(เกี่ยว อุปเสโณมหาราธ ป.ธ.๙)

พระธรรมเทศนา เรื่อง “ท่านผู้สงบเสงี่ยม”

ของ

สมเด็จพระพุทธอาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณมหาเถร ป.ธ.๙)

กรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าคณะใหญ่หนตะวันออก

เจ้าอาวาสวัดสระเกศวชิรวิหาร

ในงานบำเพ็ญกุศลสวดอภิธรรมศพของสมเด็จพระธีรญาณมุนี

(สนธิ เขมจารีมหาเถร ป.ธ.๙)

ณ ศาลาการเปรียญ วัดปทุมคงคาราชวรวิหาร

เมื่อวันเสาร์ที่ ๑๖ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๓๔

เวลา ๑๙.๔๕ น.

ทุเร สนฺโต ปกาสนฺติ นิมวนฺโต วัปะพฺพุโอะ อะสันฺติตะ
นตฺถิสันฺติ ระติงทิตา ยถาสรา ติ.

บัดนี้ จะแสดงพระธรรมเทศนาในสันตกถาพรรณนาเรื่อง
“ท่านผู้สงบเสงี่ยม” เนื่องในวโรกาสที่คณะท่านเจ้าภาพได้มาร่วม
กันบำเพ็ญกุศลตามพิธีในทางพระพุทธศาสนาที่เรียกว่า ทักษิณา
นุประทาน เพื่อประมวลส่วนแห่งความดีที่ทุกประการ อุทิศถวาย
เจ้าประคุณสมเด็จพระธีรญาณมุนี (สนธิ เขมจารีมหาเถร) ซึ่ง
ถึงมรณภาพล่วงลับไปแล้ว

ด้วยอำนาจแห่งกตัญญูตเวทิตาธรรม และอัปายนธรรม
เป็นต้น อันเป็นแบบอย่างของสัปปริสชนในพระพุทธศาสนา

คณะเจ้าภาพในวันนี้ ซึ่งมีคณะศิษย์สำนักปฐุสวรรณค์เป็นคณะที่
หนึ่ง คณะที่สอง คณะผู้จัดพิมพ์หนังสือพิมพ์สาส์นสวรรณค์ และ
คณะที่สามคือสมาคมสื่อมวลชนในประเทศไทย และหนังสือพิมพ์
รวมข่าว คณะที่สี่ได้แก่ห้างหุ้นส่วนจำกัด บ้านเพชรน้ำตาลสด
สมุทรสงคราม มีท่านพลเอกกวางบัณฑิต โชติกัญญาณ เป็นประธาน
ในการบำเพ็ญกุศล

คณะท่านเจ้าภาพดั่งที่ปรากฏทั้งสิ้นนั้น มีความเกี่ยวเนื่องใน
เจ้าประคุณสมเด็จพระธีรญาณมุนี (สนธิ เขมจารีมหาเถระ) เป็น
อย่างมาก คณะสานุศิษย์สำนักปฐุสวรรณค์นั้นได้มีความสัมพันธ์
เกี่ยวเนื่องในเจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้าเป็นระยะเวลายาวนาน

เจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้าได้ให้ความเมตตาเอื้ออารีต่อคณะสานุศิษย์
สำนักปฐุสวรรณค์ อย่างเสมอต้นเสมอปลาย มิได้แสดงอาการลดหย่อน
ลุ่มดอนแม้แต่เพียงนิดเดียว ไม่ว่าในยามปกติหรือยามวิกฤติใด ๆ

คณะสานุศิษย์สำนักปฐุสวรรณค์ ซึ่งมีเครือข่ายงานอยู่หลาย
ประการ ล้วนแต่มีความเข้าใจในความเมตตาเอื้ออารีของเจ้า
ประคุณสมเด็จพระเจ้าอย่างลึกซึ้ง เจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้าได้ให้ความเมตตาอารี
อย่างไรที่เป็นหลักธรรมในพระศาสนาที่ลึกซึ้งแผ่ไปในมวลของ
สานุศิษย์สำนักปฐุสวรรณค์ บรรดาท่านผู้ที่เกี่ยวข้องกับสำนักปฐุสวรรณค์
ต่างก็มีความซาบซึ้งแลเข้าใจในเมตตาธรรม ความเอื้ออารีเหล่านั้น
เหมือนกับจะกล่าวได้ว่า รู้ไปถึงจิตใจท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้า

เจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้าได้พิจารณาเห็นแล้วว่า สำนักปฐุสวรรณค์
เป็นสำนักที่มุ่งหมายที่จะก่อให้เกิดสันติสุข สันติภาพขึ้นแก่คน
ทั้งหลายเป็นที่ตั้ง ดังที่เจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้าได้กล่าวอยู่เสมอ ๆ เป็น

การยกย่องทั้งในที่ที่มีผู้คนมาก แลในที่ ๆ เฉพาะบางหมู่บางคณะ

แสดงให้เห็นว่า เจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราชมีความเข้าใจในสำนัก
ปฐวรค้อย่างลึกซึ้ง เมื่อความเข้าใจของท่านมีด้วยเหตุด้วยผลแล้ว
ท่านก็ได้แผ่เมตตาธรรมความเอื้ออารีลงไปอย่างมีเหตุผล สำนัก
ปฐวรคอก็ได้รับเมตตาธรรมความเอื้ออารีนั้นด้วยความมีเหตุผล
เช่นเดียวกัน

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า เจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราชกับสำนักปฐวรคือนั้น
มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันอย่างเสมอด้านเสมอปลาย มิได้
ลุ่มดอนแม้แต่เพียงเล็กน้อย ดังพรรณนามาแล้วข้างต้น

ดังนั้นเมื่อเจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราชถึงแก่มรณภาพ สำนักปฐวรค
อันมีเครือข่ายต่าง ๆ ล้วนมีความรู้สึกในลักษณะเดียวกันว่า ได้
ขาดท่านผู้เป็นที่พึ่งอย่างมีเหตุผลที่สำคัญของสำนักปฐวรค ซึ่ง
ยากที่จะหาพึ่งทั้งในทางกายและทางใจได้เหมือนอย่างเจ้าประคุณ
สมเด็จพระสังฆราช จึงพยายามที่จะปฏิบัติให้เหมาะสมในทุกประการ เนื่อง
ในงานศพของเจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราช

การบำเพ็ญกุศลนี้เป็นแต่เพียงส่วนหนึ่ง ไม่ใช่ส่วนใหญ่แห่ง
ความขวนขวายเนื่องในการศพของเจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราช จึงกล่าวได้
ว่าสำนักปฐวรคพร้อมกับเครือข่ายต่าง ๆ เป็นผู้ยึดมั่นในกตัญญู
กตเวทิตาธรรม

ทราบของท่านผู้ใดควรจัดการแสดงความกตัญญูกตเวทิตาธรรม
ให้ปรากฏ คณะผู้จัดพิมพ์หนังสือพิมพ์ศาสนสรวรค ซึ่งเป็นเครือ
ข่ายของงานสำนักปฐวรคก็เช่นเดียวกัน จึงได้มาร่วมบำเพ็ญกุศล
ปรากฏอยู่ในขณะนี้

สมาคมสื่อมวลชนในประเทศไทย และหนังสือพิมพ์รวมข่าว ก็มีความเกี่ยวข้องในเจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้าเป็นเวลาระยะยาวนาน เมื่อต้องการทราบเรื่องใดที่เป็นข่าวคราวในทางพระศาสนา เจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้าก็จะประทานเมตตาให้ข่าวอย่างตรงไปตรงมา มิได้ปิดบังแม้แต่เพียงเล็กน้อย เปิดเผยอยู่เสมอตามแบบอย่างของ ลาวที่ดีของพระพุทธเจ้า ไม่มีความใดที่จะพึงอำพรางเก็บงำไว้ เป็นส่วนเฉพาะ

เมื่อต้องการที่จะทราบข่าวคราวใด ๆ ที่เนื่องด้วยการคณะ สงฆ์ จึงรับทราบได้จากเจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้าโดยไม่ต้องสงสัย แม้ถึงวาระที่ต้องการจะได้รับคำแนะนำที่เป็นศีลเป็นธรรมตามหลัก ในทางพระศาสนา เจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้าก็ได้ประทานเมตตาให้แก่ สมาคมสื่อมวลชนในประเทศไทยและหนังสือพิมพ์รวมข่าวเป็น เหตุให้ได้รับความโปร่งใจ มีธรรมะเป็นหลักในการที่จะปฏิบัติงาน จึงปฏิบัติงานกันด้วยความกล้าหาญจริงใจ

ห้างหุ้นส่วนจำกัด บ้านเพชรน้ำตาลสดสมุทรสงคราม เป็น ห้างหุ้นส่วนที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า มีความเกี่ยวข้องกับเจ้า ประคุณสมเด็จพระเจ้าในฐานะต่าง ๆ เช่น เจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้าอยู่ที สมุทรสงครามมาเป็นระยะเวลานาน และเป็นที่รักใคร่เคารพนับถือ ของพี่น้องพุทธศาสนิกชนในจังหวัดสมุทรสงครามทั่วไปทั้งจังหวัด

เฉพาะจังหวัดสมุทรสงครามกล่าวได้ว่า ไม่มีที่ใดที่เจ้าประคุณ สมเด็จพระเจ้าไม่ได้เคยประทานความเมตตาไปถึง แม้จะเป็นที่ทุรกันดาร เดินทางลำบากในทางน้ำในการบางครั้งบางคราว เจ้าประคุณ สมเด็จพระเจ้าได้ทรงห่วงใยต่ออันตรายเหล่านั้น ยึดเอาเมตตาธรรม

เป็นที่ตั้ง ด้วยเหตุดังกล่าวโดยสังเขปนี้ ชาวจังหวัดสมุทรสงคราม จึงได้ถวายความเคารพนับถือรักใคร่ต่อเจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราชอย่างสูง

แม้เจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราชจะได้รับมอบหมายจากทางราชการ คณะสงฆ์ให้มาปกครองวัดปทุมคงคาที่กรุงเทพฯ แต่ว่าท่าน สาธุชนพุทธบริษัททั้งหลาย ทั้งฝ่ายบรรพชิตและคฤหัสถ์จังหวัด สมุทรสงครามยังถือเสมือนว่าเจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราชยังคงอยู่ที่โน่น มิได้เปลี่ยนย้ายสถานที่แต่ประการใด เพียงแต่ว่าท่านต้องมาสนอง งานของพระศาสนาส่วนหนึ่งที่นี่ แต่ว่าทางจังหวัดสมุทรสงคราม นั้นก็ได้เปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่น

เจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราชปฏิบัติต่อพุทธบริษัททั้งบรรพชิตและ คฤหัสถ์ในจังหวัดสมุทรสงครามมาแต่ก่อนอย่างไร ก็ยังคงปฏิบัติ อยู่อย่างนั้นเสมอต้นเสมอปลาย ซึ่งเป็นเหตุที่จะให้กล่าวได้ว่าเป็นพระมหาเถระรูปหนึ่งที่นั่งอยู่ในจิตใจของพี่น้องชาวจังหวัด สมุทรสงคราม ทั้งฝ่ายวัดและฝ่ายบ้าน เจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราช ปรากฏอยู่ในจิตใจของชาวสมุทรสงครามอยู่ตลอดกาลนาน

ด้วยอำนาจแห่งคุณธรรมนั่นเองเป็นสำคัญ บัดนี้ท่านหันส่วน จำกัดบ้านเพชรน้ำतालสด เป็นส่วนหนึ่งของจังหวัดสมุทรสงคราม ได้มาบำเพ็ญกุศลน้อมถวาย ด้วยอำนาจแห่งกตัญญูกตเวทิตาธรรม ด้วยอำนาจแห่งความรัก ด้วยอำนาจแห่งความเคารพนับถือบูชาต่อ เจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราช ซึ่งเป็นการแสดงออกเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้นที่ แสดงออกมาได้ มิใช่เป็นส่วนแห่งการแสดงออกโดยหมดสิ้น

จากความรู้สึกอันมีอยู่ในจิตใจเพียงเท่านี้ก็เห็นว่าน่าสรรเสริญ

สำหรับห้างหุ้นส่วนจำกัดนี้ เหมือนกับว่าได้ทำในนามของพี่น้อง
ชาวจังหวัดสมุทรสงครามด้วย

คณะท่านเจ้าภาพทั้งสี่ ได้มาร่วมกันบำเพ็ญกุศลปรากฏกัน
อยู่ในขณะนี้ โดยมีท่านพลเอกกาจบัณฑิต โชติคุณาน เป็น
ประธาน ซึ่ง ฯพณฯ ท่านก็มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับเจ้าประคุณ
สมเด็จพระสังฆราชซึ่งอีกเช่นกัน ท่านเคยให้ความเคารพนับถือบูชา
แต่กาลก่อนอย่างไร แม้บัดนี้ก็ยังเป็นเช่นเดียวกัน

ดังนั้น เมื่อคณะทั้งสี่มาบำเพ็ญกุศล ประสงค์ที่จะให้ท่านมา
เป็นเจ้าภาพ ท่านจึงมาเป็นประธานของท่านเจ้าภาพทั้งสี่คณะด้วย
ความเต็มใจ ด้วยความเคารพนับถือบูชาในเจ้าประคุณสมเด็จ
นั้นเอง ซึ่งเป็นน้ำใจที่ควรแก่การสรรเสริญตามหลักคำสอนใน
ทางพระศาสนา

เพราะว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสสอนให้
สรรเสริญน้ำใจของท่านผู้เป็นเช่นนี้แล การบำเพ็ญกุศลส่วน
ทักษิณานุประทานในวาระคืนนี้ แม้จะเป็นการบำเพ็ญกุศลคล้าย
กับในคืนก่อน ๆ ที่ผ่านมาแล้ว แต่กล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่า

เป็นการแสดงความกตัญญูตเวทีตาธรรมร่วมกัน เหมือนกับ
ว่าได้มาประชุมร่วมกัน นั่งอยู่ ณ เบื้องหน้าโกศศพ อันเป็นเหมือน
หนึ่งว่าเป็นองค์เจดีย์ให้ท่านทั้งหลายได้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ

แม้เจ้าประคุณสมเด็จจะไม่มีชีวิตแล้ว แต่ว่าเมื่อท่านมานั่ง
อยู่ใกล้กับโกศศพของท่านเหมือนหนึ่งว่าเจดีย์นั้น ก็ทำให้เกิด
ความอบอุ่นใจ กตัญญูตเวทีตาธรรมที่ท่านทั้งหลายได้มีอยู่ใน
จิตใจนั้นเป็นแรงหนุนให้ความอบอุ่นยิ่งทวีตรีคุณ

ความอบอุ่นด้วยอำนาจแห่งคุณธรรมเช่นนี้แล ทางพระพุทธศาสนาพรรณนาไว้ว่า **หาค่ามิได้** ประเมินด้วยราคาไม่ถูกว่ามีราคาเท่าไร ซื้อขายด้วยวัตถุ บ้างก็แลกเปลี่ยนด้วยสิ่งของไม่ได้ แต่กล่าวรวมได้ว่ามีคุณค่าสูงยิ่งนัก ซึ่งประจักษ์อยู่ในจิตใจของท่านทั้งหลายผู้ร่วมกันเป็นเจ้าภาพ ณ บัดนี้นั่นเอง

ในขณะที่เดียวกันบัดนี้ เป็นเหตุจะทำให้ท่านทั้งหลายได้ระลึกทบทวนถึงคุณงามความดีของเจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราช ซึ่งมียุเป็นอนุสาวรีย์ ประการ คือมียุมากมายยากที่จะพรรณนาให้สิ้นสุดได้ แต่มีโอกาสดำเนินมานี้ระลึกถึงร่วมกันอยู่บัดนี้

อาตมาภาพจึงจะขอพรรณนาในบางประการเพื่อที่จะให้ท่านทั้งหลายได้ใคร่ครวญพิจารณาในคุณูปการคุณ คุณงามความดีของเจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราชนั่นเอง

เจ้าประคุณสมเด็จพระธีรญาณมุนี (สธิตฺต โสภณ) กล่าวตามหลักในทางพระศาสนาได้ว่าท่านมีบุพเพกตบุญญา คือบุญที่ได้สั่งสมมาแล้วในอดีตซึ่งไม่สามารถที่จะมองเห็นได้นานแล้วเท่าไร แต่ต้องมีอธิการคือบุญบารมีซึ่งได้สั่งสมมาอดีตชาติมาก จึงได้มาสู่โลกนี้ แล้วเข้ามาอยู่ในร่มเงาของพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนาซึ่งเป็นหลักสำคัญในทางจิตใจ จึงได้นำชีวิตเจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราชให้เจริญงอกงามไปพลอยในศาสนา เริ่มจากการเล่าเรียนศึกษา การปฏิบัติธรรมวินัย เจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราชสามารถเล่าเรียนศึกษาจบตามหลักสูตรของคณะสงฆ์ คือหมดหลักสูตรที่คณะสงฆ์จะให้ศึกษาเล่าเรียนแล้ว คณะสงฆ์ไม่มีหลักสูตรอื่นใด

แล้ว เจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราชได้ศึกษาเล่าเรียนจบ

ในทางปฏิบัติเจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราชเป็นพระที่สนใจในทางปฏิบัติมาเป็นระยะยาวนาน ได้เคยเข้าปฏิบัติกรรมฐานเป็นเวลาระยะยาวนาน กล่าวได้ว่านั่งกรรมฐานเป็นคั่นเป็นวันติดต่อกันเป็นเวลาระยะยาวนาน จนกระทั่งผ่านชั้นญาณต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในหลักของวิปัสสนาญาณ

จึงกล่าวได้ว่า ทั้งในด้านปริยัติทั้งในด้านปฏิบัติ ได้มีพร้อมในชีวิตจิตใจของเจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราชตั้งแต่เจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราชยังมีพรรษาไม่มาก

ครั้นเจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราชมีความสามารถปรากฏ ทางคณะสงฆ์จึงได้มอบหมายหน้าที่การงานตั้งแต่ในชั้นระดับปกครองธรรมดาส่งขึ้นมาตามลำดับ เป็นตั้งแต่เจ้าคณะอำเภอจนกระทั่งเป็นกรรมการมหาเถรสมาคม

ไม่ว่าเจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราชจะดำรงอยู่ในฐานะตำแหน่งใดก็ได้ปฏิบัติเหมาะสมงดงามทุกประการ ไม่ทำให้เห็นได้ว่ามีส่วนต่างพร้อยยิ่งหย่อนในหน้าที่แม้แต่เพียงเล็กน้อย

เป็นเจ้าคณะอำเภอในสมัยนั้น ก็กล่าวได้ว่าเป็นเจ้าคณะอำเภอตัวอย่าง เมื่อก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งฐานะที่ต้องรับผิดชอบสูงขึ้นก็ได้ปฏิบัติเป็นตัวอย่างให้พระสงฆ์ฆราวาสทั้งหลายได้เห็นว่าเป็นพระเถระที่ปฏิบัติงานพระศาสนาได้ดังนี้ ต้องปฏิบัติเช่นนี้ เป็นเหตุให้อิทธิพลเรื่องราวต่าง ๆ ที่จะรุนแรงก็ผ่อนคลายเบาบางลงไป นำความสงบสุขให้เกิดขึ้นแก่สังคมมวล

ข้อปฏิบัติทั้งหลายทั้งปวงที่เจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราชได้ปฏิบัติมานั้น

ยากที่จะกล่าวให้หมดสิ้นได้ แต่กล่าวรวมได้ว่า เจ้าประคุณสมเด็จพระ
สามารถที่จะทำให้งานนั้นเบาบางและหายไปมากที่สุด กลับมี
ความสงบสุขร่มเย็นขึ้นแทนที่ ไม่ว่าหน้าที่การงานนั้นจะกว้างใหญ่
ออกไปแค่ไหน ก็แผ่ความร่มเย็นไปถึงเท่านั้น ไม่เคยทำให้ส่วน
ต่าง ๆ ได้เกิดความเดือดร้อนแม้แต่เพียงเล็กน้อย

เพราะว่าปกติอัธยาศัยของเจ้าประคุณสมเด็จพระนั้นไม่นิยมใน
การที่จะทำความเดือดร้อนให้เกิดขึ้นแก่ผู้ใดไม่ว่าจะเป็นพระภิกษุ
หรือสามเณร หรือท่านสาธุชนพุทธบริษัทอุบาสก อุบาสิกา

แต่ว่าการใดที่จะทำให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุข มีความรักใคร่
กันเหมือนพี่เหมือนน้อง เจ้าประคุณสมเด็จพระนิยมปฏิบัติทำอย่างนั้น
จนกระทั่งทำให้เห็นกันโดยทั่วไปว่า เจ้าประคุณสมเด็จพระเป็นพระ
เถระที่เต็มเปี่ยมไปด้วยเมตตาธรรม ดังที่พระพุทธรองค์ตรัสไว้ว่า
“เมตตาวิหारीภิกขุ” คือเป็นพระภิกษุผู้มีปกติอยู่ด้วยเมตตาธรรม
นั่นเอง

เจ้าประคุณสมเด็จพระเป็นพระมหาเถระในสังฆมณฑล มี
ปฏิปทาข้อปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวมาเป็นตัวอย่างนั้น ทำให้เห็น
ได้ว่าเจ้าประคุณสมเด็จพระได้ปฏิบัติเจริญรอยตามองค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าเจริญรอยตามพระสาวกองค์พระอรหันต์ทั้งหลาย
ทั้งปวงในข้อปฏิบัติทั้ง ๔ มีอุชุปฏิบัติ เป็นต้น

และด้วยเหตุนี้แล นอกจากจะสร้างความสงบร่มเย็นให้เกิ
ขึ้นแล้ว เจ้าประคุณสมเด็จพระยังเป็นที่บูชา เป็นที่สักการะ รักใคร่
นับถือของคนทั้งหลายโดยทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นภายในประเทศหรือ
ต่างประเทศ

จึงกล่าวได้ว่า ชีวิตของเจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราชเป็นชีวิตที่เต็มเปี่ยมไปด้วยคุณธรรม ประโยชน์นานาประการ

นอกจากเจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราชจะปฏิบัติหน้าที่ในประเทศให้เป็นไปอย่างงดงามดังพรรณนามาแล้ว แม้ในต่างประเทศ เจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราชก็ได้ปฏิบัติหน้าที่งดงามเช่นเดียวกัน

ในคราวทำสังคายนาที่ยิ่งใหญ่ของโลกครั้งหนึ่งในประเทศพม่า ที่เรียกว่า **ฉทสังคายนา** เจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราชก็ได้เป็นกรรมการชำระพระไตรปิฎกเรียกว่าคณะ **ปาริปฏิวิไลทการ** ปฏิบัติงานประจำอยู่ที่ประเทศพม่าเป็นเวลาระยะยาวนาน ครั้นพระไตรปิฎกเสร็จ มีการชำระอรรถาธิบาย เจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราชก็ได้เป็นองค์ชำระอยู่ในประเทศพม่าเช่นเดียวกัน โดยได้รับมอบหมายจากราชการคณะสงฆ์ในประเทศไทย

ในระหว่างที่เจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราชไปปฏิบัติงานพระศาสนาที่สำคัญยิ่งใหญ่นานในประเทศพม่าท่านต้องกล่าวว่า เจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราชได้เสียสละทุกสิ่งทุกอย่างมุ่งถึงประโยชน์ที่สำคัญ คือทำคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาให้สมบูรณ์

เจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราชต้องวางหน้าที่ในประเทศไทยไว้ และวางได้ด้วยความสนใจ มุ่งหน้าที่จะไปทำหน้าที่ข้างหน้าที่สมบูรณ์ที่สุด แต่ว่าหน้าที่ในประเทศไทยแทนที่จะบกพร่องก็มีได้เป็นเช่นนั้น ผู้ที่สนองงานอยู่ภายหลังก็ได้พยายามสนองงานของท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราชให้เป็นไปด้วยดี

แม้ในประเทศฝ่ายตะวันตก แม้เป็นสหรัฐอเมริกาก็ตาม ยุโรปก็ตาม เจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราชได้สนองงานของคณะสงฆ์มาแล้ว

เช่นเดียวกัน ได้เคยไปร่วมประชุมในกรุงวาทีกันเกี่ยวกับเรื่อง พระศาสนา กับคณะมนตรีของโป๊ป

ในการไปประชุมครั้งนั้น เจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราชแห่งประเทศไทย ได้ไปนั่งประชุมอยู่ในกรุงวาทีกัน เจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราชก็สามารถปฏิบัติหน้าที่นั้นให้ลุล่วงไปด้วยดีด้วยความประสงค์ของทางราชการคณะสงฆ์

ซึ่งกล่าวได้ว่า งานทั้งหลายทั้งปวงทั้งในต่างประเทศ ทั้งในประเทศที่เจ้าประคุณได้ปฏิบัติไปแล้วนั้น เป็นการปฏิบัติตามแบบฉบับขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ทรงได้พระนามว่า “โลกะวิทู”

คือพระองค์ทรงแจ้งในโลก คือทรงสามารถที่จะทำโลกนี้ให้สว่างไสว ทรงสามารถที่จะทำให้อำนาจในโลกนี้เกิดความสงบร่มเย็นเป็นสุข

เจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราชเจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาทขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงสามารถปฏิบัติหน้าที่ของสมณที่ดีดังพรรณนามาแล้วข้างต้น

ความดีความงามทั้งหลายทั้งปวงที่เจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราชได้ปฏิบัติมาแล้วนั้น มิใช่เป็นความดีเฉพาะแต่เจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราชแต่เพียงองค์เดียวในชีวิตของท่าน แต่กลับเป็นประโยชน์แก่ไพศาลไปทั่วสังฆมณฑล ทำให้เห็นได้ว่า ในสังฆมณฑลในประเทศไทยนี้มีพระมหาเถระผู้มีความสามารถปรากฏอยู่เช่นนี้

จึงกล่าวได้ว่า เจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราชเกิดมาในโลกนี้เพื่อพระพุทธานุศาสน์ เพื่อประเทศชาติบ้านเมืองและแก่อุบาสกไปจนถึงสถาบันพระมหากษัตริย์ องค์สมเด็จพระบรมบพิตรพระราชสมภารเจ้า จึงได้

พระราชทานสมณศักดิ์สูงขึ้นมาโดยตามลำดับ จนสถาปนาเป็น
สมเด็จพระราชาคณะดังที่ท่านทั้งหลายทราบอยู่แล้ว

คุณงามความดีทั้งหลายทั้งปวง คุณานุประโยชน์บรรดามิด้
พรรณนาโดยสังเขปนี้ ทำให้เห็นได้ว่าเจ้าประคุณสมเด็จพระจอม
สมเด็จพระสังฆราชตามหลักในทางพระพุทธศาสนา และปรากฏ
อยู่แม้จนบัดนี้

ดังพระบาลีที่ได้ยกขึ้นไว้ในเบื้องต้นว่า “พุเร สันโต ปะกา
สันติ” ดังนี้เป็นอาทิ ท่านผู้รู้ท่านแปลความกันไว้ว่า ท่านผู้เป็น
สันตะบุคคลย่อมปรากฏในที่ไกลเหมือนภูเขาใหญ่ชื่อว่าหิมพานต์
แต่ต่อสันตะบุคคลหาปรากฏเช่นนั้นไม่ แต่มีพิษมีภัยเหมือนกับ
ลูกศรที่ยิงไปในราตรีฉะนั้น

พระพุทธภาสิตนี้เป็นที่เข้าใจกันดีอยู่แล้วโดยทั่วไป จะขอ
พรรณนาโดยสังเขป สันตะบุคคลในทางพระพุทธศาสนานั้น
หมายถึงท่านผู้ที่มีกายสงบและเสถียร แลท่านผู้ที่มีใจคือความ
รู้สึกภายในสงบและเสถียร อันรวมกล่าวได้ว่ามีจุดแห่งความสงบ
เป็นที่ตั้งนั่นเอง เป็นเหตุที่จะให้เป็นสันตะบุคคลตามที่พระพุทธเจ้า
ตรัสสอน

เมื่อมีลักษณะอย่างนี้ก็สามารถที่จะทำให้ทุกสิ่งทุกอย่าง
ทั้งที่ใกล้ทั้งในที่ไกล ทั้งในส่วนน้อยทั้งในส่วนใหญ่ให้เป็นไปใน
ลักษณะเดียวกัน คือเกิดเป็นความสงบร่มเย็น สงบเสถียรเรียบร้อย
งดงาม

เมื่อมีลักษณะเช่นนี้เกิดขึ้นก็ทำให้เกิดความมีเกิดสันติสุข
เกิดสันติภาพ แลย่อมปรากฏอยู่ในกาลไกลในที่ไกล ดังที่พระ

พุทธเจ้าตรัสสอนและสมตามที่พระพุทธรองค์ได้ทรงเปรียบเทียบไว้ว่า **เหมือนภูเขาใหญ่หิมพานต์**

ภูเขาหิมพานต์เป็นภูเขาใหญ่ในประเทศอินเดีย ในปัจจุบันอยู่ในเขตของเนปาลประเทศ อันเรียกกันในปัจจุบันว่าเทือกเขาเอเวอร์เรส เป็นที่อาศัยของสิ่งสาราสัตว์ พันธุ์ไม้ต่าง ๆ สิ่งสาราสัตว์มีชีวิตสืบต่ออยู่ได้ พันธุ์ไม้ต่าง ๆ เขียวดงามอยู่ได้ก็เพราะอาศัยเทือกเขานี้ และเทือกเขานี้ยังเอื้ออำนวยประโยชน์ประการต่าง ๆ อีก

ท่านผู้เป็นสันตะบุคคลก็เป็นเช่นนั้นแล อย่างเจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร ท่านที่เป็นสันตะบุคคลนี้แลจึงกล่าวได้ว่า เป็นที่พึ่งพิงก่อให้เกิดความสงบร่มเย็น สันติสุข สันติภาพ แต่ว่าท่านที่เป็นอสันตะบุคคลนั้น กลับตรงกันข้าม

เจ้าประคุณสมเด็จพระธีรญาณมุนี (ธินิธ ธีรภมฺม) เป็นสันตะบุคคลตามที่พระพุทธรเจ้าตรัสสอนไว้ เจ้าประคุณสมเด็จพระธีรญาณมุนีมีความงามในส่วนแห่งชีวิตของท่านยากที่จะกล่าวได้ว่า มีความงามดงามอย่างไร มีความสงบ มีความเสียสละอย่างไร และก่อให้เกิดผลอันไพศาล ดังพรรณนามาแล้วโดยสังเขป

บัดนี้เจ้าประคุณสมเด็จพระธีรญาณมุนีได้ถึงมรณภาพล่วงลับไปแล้ว ท่านทั้งหลายระลึกนึกได้ว่าเจ้าประคุณสมเด็จพระธีรญาณมุนีเป็นที่ดีของพระพุทธเจ้าเช่นนี้ จึงได้มาร่วมกันบำเพ็ญกุศล ซึ่งเป็นแต่เพียงส่วนหนึ่งที่บูชาสมณะที่ดีในพระพุทธศาสนา เป็นการปฏิบัติชอบตามหลักคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทุกประการ

พระธรรมเทศนาสมควรแก่กาลเวลา อิมินา สักกะปุณฺณ เยนะ
ขออำนาจแห่งบุญกุศล คุณความดีทุกประการที่คณะท่านเจ้าภาพ
ได้ร่วมกันบำเพ็ญให้เป็นไปทั้งปวงนี้ จงพลันบังเกิดเป็นบุญฤทธิ์
กองบุญกองกุศลอันวยผลเป็นความสุขสวัสดิ์ เพิ่มबारมีธรรมแก่
เจ้าประคุณสมเด็จพระธีรญาณมุนี (สธิตฺต เขมจารีมหาเถระ)
ในสัมปรายภาพให้สมกับท่านทั้งหลายได้ตั้งใจปรารณาอุทิศ
จงทุกประการ

พระสังฆธรรมเทศนายุติด้วยกาลเวลา เอวังก็มีด้วยประการ
ฉะนี้.

รายนามผู้บริจาคร่วมเป็นเจ้าของภาพ พิมพ์หนังสือ “วนกถา” อนุสรณ์สมเด็จพระธีรญาณมุนี

๑. พระครูธรรมธรรมภิรม อดีตเลขาธิการเจ้าคณะภาค ๑
วัดปทุมคงคาฯ เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพฯ ๑๐,๐๐๐ บาท
๒. พระภานาวินสุทธินุณ (หลวงพ่อจรัส)
วัดอัมพวัน อ.พรหมบุรี จ.สิงห์บุรี ๒,๐๐๐ บาท
๓. คุณทวีเดช-วรรณ วาณิชขจร ๒๐,๐๐๐ บาท
๔. คณะสาธุศิษย์สำนักปฐุสวรรณและผู้ไม่ประสงค์ออกนาม
๕,๐๐๐ บาท
๕. พลเอกกาจบัณฑิต ไชติญาณ นายกสมาคมฌาปนกิจ-
สงเคราะห์ สาธุศิษย์สำนักปฐุสวรรณ ๕๐๐ บาท
๖. ครอบครัวโกศลกิตติวงศ์ ๕,๐๐๐ บาท
๗. ครอบครัวปิติเจริญธรรม ๕,๐๐๐ บาท
๘. ครอบครัวเรืองอุดมามันท์ ๑,๐๐๐ บาท
๙. อาจารย์สมัย เมษะมาน ผู้อำนวยการโรงเรียน
สำนักดาบพุทไธสวรรณย์ เขตหนองแขม กรุงเทพฯ
๕๐๐ บาท
๑๐. คุณแพรวพรรณ อังศุสิงห์ นายกสมาคมสื่อมวลชน
ในประเทศไทย เจ้าของและบรรณาธิการหนังสือพิมพ์
รวมข่าว เขตบางซื่อ กรุงเทพฯ ๒,๐๐๐ บาท
๑๑. คุณสมเกียรติ เลิศบุญพันธ์ ประธานชมรมประจักษ์
เมตตาธรรม เจ้าของโรงงานไทยอารีย์การย้อม
อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ ๓,๐๐๐ บาท

๑๒. คุณสะอาด-อัมพร ใจอ่อน ผู้จัดการโรงงานน้ำตาลสด
แม่กลอง

ห้างหุ้นส่วนบ้านเพชรน้ำตาลสด อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม

๑๐,๐๐๐ บาท